

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
РЕГІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ЦЕНТР БНАУ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ

**Стратегічні пріоритети розвитку економіки,
фінансів, обліку, підприємництва та торгівлі, менеджменту,
публічного управління в Україні та світі**

30 жовтня 2020 року

Біла Церква
2020

Редакційна колегія:

Даниленко А.С.,	академік НААН, д-р екон. наук, ректор університету, голова оргкомітету.
Варченко О.М.,	д-р екон. наук, професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності, заступник голови оргкомітету.
Новак В.П.,	д-р біол. наук, професор, перший проректор.
Димань Т.М.,	д-р с.-г. наук, професор, проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності.
Іщенко Т.Д.,	канд. пед. наук, директор ДУ "НМЦ вищої та фахової передвищої освіти".
Паска І.М.,	д-р екон. наук, професор, декан економічного факультету.
Хомяк Н.В.,	канд. екон. наук, доцент, координатор НТТМ економічного факультету.
Олешко О.Г.,	канд. с.-г. наук, доцент, начальник редакційно-видавничого відділу, відповідальний секретар.
Качан Л.М.,	канд. с.-г. наук, доцент, завідувача відділом аспірантури та докторантури.
Ластовська І.О.,	канд. с.-г. наук, начальник відділу наукової та інноваційної діяльності.

Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку, підприємництва та торгівлі, публічного управління в Україні та світі. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Білоцерківський НАУ, 30 жовтня 2020. 66 с.

Секція: **СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ,
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ,
МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

УДК 005.34:005.95/.96

Коваль Н. В., канд. екон. наук

Руденко М. В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

**Креативний менеджмент: гейміфікація як сучасний інструмент
управління персоналом**

Розглянуто сутність, мету та завдання гейміфікації, її базові принципи та форми. Узагальнено переваги гейміфікації в HR-сфері.

Ключові слова: гейміфікація, soft skills, управління персоналом.

Гейміфікація (від англ. Gamification – ігрофікація) – це використання ігрових елементів у неігровому контексті [1, с. 36]. До ігрових елементів належать: ігрові динаміки (можливі сценарії розвитку гри та результати, яких може досягти гравець), ігрові механіки (правила гри), ігрова естетика (емоційні переживання) та соціальна взаємодія [2; 3].

А.Д. Мостова наголошує, що гейміфікація використовується з метою управління поведінкою окремих груп людей [2]. У зв'язку з цим розрізняють два види гейміфікації:

1) внутрішню, спрямовану на працівників підприємства (організації), метою якої є підвищення їх продуктивності праці. Зростання популярності внутрішньої гейміфікації пов'язане з необхідністю формування та розвитку у персоналу soft skills, які нині потрібні у будь-якій сфері діяльності. Це комунікативні навички, здатність працювати в команді, управляти часом, гнучкість, лідерські якості. Саме ці навички сприяють швидкій адаптації працівників до змін, вирішенню нестандартних завдань, та порівняно легко формуються саме у процесі гри;

2) зовнішню, яка спрямована на споживачів з метою підвищення їх лояльності та зростання доходів підприємства. Активний розвиток зовнішньої гейміфікації пов'язаний зі зменшенням ефективності традиційних видів реклами, зростанням кількості мобільних пристроїв та доступністю інтернету для населення, а також залученістю значної кількості людей до різних ігрових заходів, які монетизуються.

Необхідно зазначити, що компанії різного розміру використовують гейміфікацію з різною метою. Стартапи зазвичай використовують гейміфікацію для створення продукту, який максимально задовольнятиме

потреби споживачів; середній бізнес гейміфікує маркетингові процеси для підвищення пізнаваності бренду та збільшення лояльності покупців товарів і послуг; великі компанії гейміфікують переважно HR-процеси [4].

Головна перевага гейміфікації – використання психології гри: продумане створення викликів, які мотивують долати труднощі, у процесі чого задовольняються вищі потреби людини (поваги, самоповаги та визнання; самореалізації), а складні завдання вирішуються захоплюючим способом.

Головні принципи ефективної гейміфікації в HR-менеджменті: зв'язок з реальністю (виконання працівником тих самих функцій, що й догейміфікації); спонукання до взаємодії (наявність пропозицій, що стимулюють працівника добровільно включитися в гру); продумані умови та правила гри; врахування віку працівників (гейміфікація переважно подобається представникам поколінь Y та Z); наявність несподіваних заохочень за якісне виконання певних етапів роботи (мотивують продовжувати гру); статус (демонстрація успіхів гравця, що задовольняє його вищі потреби); продумана система винагород (сприяють отриманню задоволення від гри); добровільність участі у грі (можливість у будь-який момент відмовитись від неї та виконувати свої обов'язки у звичному режимі).

Переваги застосування гейміфікації в HR-менеджменті висвітлені в таблиці.

Таблиця – Переваги застосування гейміфікації в HR-менеджменті

Функції HR-менеджера	Переваги застосування гейміфікації
Рекрутмент (набір, відбір та адаптація персоналу)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість найму найкращих представників поколінь Y та Z, які сформувались під впливом цифрової революції, та на бажання яких працювати в конкретній компанії суттєво впливають рівень її технологічної складності та можливість працювати у цікавих проєктах. 2. Тестування претендентів на здатність знаходити оптимальний варіант вирішення проблеми або адекватно діяти у критичних ситуаціях. 3. Можливість застосування гейміфікованого процесу адаптації персоналу (проходження інструктажу з техніки безпеки, ознайомлення з корпоративними цінностями тощо).
Оцінювання персоналу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Унаочнення результатів роботи працівників. 2. Оперативний зворотній зв'язок за результатами діяльності персоналу.
Мотивація	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення векторів розвитку команди та кожного працівника та стимулювання до руху у потрібному напрямку. 2. Збільшення залученості персоналу в роботу компанії. 3. Стимулювання духу змагання.

Навчання і розвиток персоналу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення працівників до процесу навчання без адміністративних зусиль. 2. Розвиток у персоналу softskills: об'єднання співробітників загальною ідеєю; залучення до командної роботи; виявлення та розвиток лідерських якостей у працівників. 3. Засвоєння певної послідовності дій (аж до автоматизму), формування правильної поведінки. 4. Використання ігрових методик при формуванні кадрового резерву.
Корпоративна культура та внутрішні комунікації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування комунікативних навичок. 2. Розвиток дружніх взаємин у колективі. 3. Зменшення кількості конфліктів в організації. 4. Прищеплення цінностей компанії.

Джерело: розроблено авторами.

Таким чином, результатом використання гейміфікації в HR-менеджменті є підвищення рівня продуктивності праці в компанії.

Список літератури

1. Вербак К., Хантер Д. Вовлекай и властуй: Игровое мышление на службе бизнеса. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015. 100 с.
2. Мостова А. Д. Поняття гейміфікації та її роль у маркетингу. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2018. № 1 (24). С. 96-106.
3. Бурачек І. В., Ніколайчук Ю. Ю. Теоретичні та методичні аспекти впровадження гейміфікації на підприємстві. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3(14). С. 153-159.
4. Кизименко К. Гейміфікація як сучасний інструмент розвитку бізнесу. Сучасні підходи до управління підприємством: VIII Всеукраїнська наук.-практ. конф. з міжнародною участю. 2017. С. 20. URL: <http://conf.management.fmm.kpi.ua/proc/article/view/99806>

УДК 378.147.091.39:316

Хахула Л.П., канд. пед. наук

Хахула Б.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

Впровадження нетрадиційних методів навчання під час викладання дисципліни "соціологія"

У статті досліджено нові підходи щодо активізації повсякденного знання в аудиторії в процесі викладання соціології, його удосконалення, а також і модернізації в загальній системі освітньої діяльності, і на цій основі виявлення та поширення даного позитивного досвіду в сучасному закладі вищої освіти.

Ключові слова: нетрадиційні методи навчання, гуманістичні сторони викладання, активізація пізнавальної діяльності, освітня парадигма, проблемне навчання.

Зміна парадигми вищої освіти, рух від викладання до учення, тобто побудова схеми і методів освітнього процесу, в центрі якого знаходиться

студент, а головним завданням бачиться зміна параметрів мислення студента, має, на наш погляд, глибокі підстави. Ці зміни обумовлені специфікою сучасної соціокультурної ситуації та наслідками, у тому числі особливостями положення науки в сучасному суспільстві, насущними проблемами самої освіти і змінами в студентській мотивації до навчальної та пізнавальної діяльності й пов'язаними з ним особливостями відношення студентів до викладача. Кожен з викладачів стикається в повсякденній роботі з проблемами, що викликаються цими процесами, по-своєму їх усвідомлює й будує свою стратегію професійної поведінки в цьому контексті. Нижче ми пропонуємо варіант концептуалізації цих процесів і ним зумовлену стратегію викладацької діяльності в контексті соціологічної освіти.

Таким чином, вибір даної проблематики зумовлений потребою у дослідженні її з метою розробки нових підходів щодо активізації повсякденного знання в аудиторії в процесі викладання соціології, його удосконалення, а також і модернізації в загальній системі освітньої діяльності, і на цій основі виявлення та поширення даного позитивного досвіду в сучасному закладі вищої освіти.

Освітня парадигма і методичні технології, за допомогою яких вона реалізується, значимі не лише в масштабах освіти як соціального інституту. Тут ми маємо справу з формуванням у молодих людей (наших студентів) принципів мислення, світосприймання, а через них – із самою соціальною реальністю, її майбутнім. Прагнучи відповісти на питання, як відійти від одноманітного сухого слова до образу, як підняти досвід повсякденності, досвід здорового глузду, який вже є у студентів, як зробити наше спілкування з ними невиснажливим, цікавим, що захоплює і викладача, і студентів, а при цьому і реалізовувати завдання освоєння соціологічних знань, ми спостерігаємо, фантазуємо, винаходжуємо форми спілкування, приклади та ілюстрації, завдання тощо.

У процесі викладання у вищій школі найголовніше місце займає виклад матеріалу у формі лекцій. Як зробити лекцію одночасно інтелектуально насиченою і простою для сприйняття, як, викладаючи матеріал, зберегти індивідуальний авторський стиль, як пожвавити сухі наукові істини та надати їм живу цікаву форму? Ці та інші питання можна вирішити, використовуючи таку нетрадиційну форму викладу навчального матеріалу, як есе. Саме до цієї форми викладу матеріалу часто звертаються соціологи, осмислюючи важливі положення теорії, в пошуках відповіді на складні проблеми соціального буття.

Важливе місце займає розділ, присвячений роботі з понятійним апаратом науки, що пояснює вплив такої навчальної діяльності на формування наукового мислення студентів та необхідністю залучення їх в процес розвитку термінологічного апарату соціології. Вивчення понятійного апарату науки слід розглядати як важливий момент проблемного навчання, який дозволяє бачити динаміку розвитку самої науки.

Найважливіше значення повинно приділятися такому питанню, як діалог та його місце в розвитку наукового спілкування та активізації творчих моментів в освітньому процесі. Центральна ідея – знайти можливість збагатити навчальний діалог в процесі викладання соціології тими методами і прийомами, якими сьогодні багата наукова література, що аналізує ці проблеми.

Характеристика соціологічного практикуму дається із врахуванням орієнтації на якісні методи одержання інформації та визначає різноманітність конкретних прикладів та їх значення для методики викладання.

Всі ці питання використовуються задля вирішення завдання підвищення культури методичної організації освітнього процесу, необхідності розвитку творчих можливостей викладачів і здобувачів вищої освіти в процесі сумісної діяльності.

Ще одним чинником, що обумовлює зміну освітньої парадигми і методичних технологій у викладанні соціології, на наш погляд, є зміна відносно самої соціології до повсякденного знання і повсякденності. Так З. Бауман в своїй роботі «Філософські зв'язки і потяги Постмодерністської соціології» говорить про розум законодавчий і розум інтерпретативний, про те, що соціологія в сучасному світі повинна позиціювати себе по-новому. Вона повинна стати «інформативним, систематичним коментарем в пізнанні повсякденного життя, коментарем, який розширює його пізнання».

Тепер перейдемо безпосередньо до методів активізації повсякденного знання студентів, яких ми використовуємо при викладанні курсу соціології (для несоціологічних спеціальностей), соціології культури, соціології масової комунікації тощо. Конкретні методичні прийоми розрізняються залежно від мети, яку ставить перед собою викладач, формату спілкування з аудиторією (лекція, семінарське заняття, самостійна робота студентів в аудиторії або поза нею тощо), характеру аудиторії (кількість присутніх на занятті студентів, їх спеціальність, їх «стаж» навчальної діяльності, гендерна структура і так далі), а також безлічі інших чинників, що не завжди піддаються класифікації, наприклад, час, переживані суспільно-політичні події, проглянуті недавно фільми тощо. Сам пошук ілюстрацій, провокуючих тез, питань, варіантів завдань і тих значимих для повсякденного життя аудиторії явищ і подій, до яких вони посилають, – це творчий, вільний, часто інтуїтивний, не завжди передбачуваний процес. Він багато в чому обумовлений особою викладача, його власними перевагами та інтересами. І це, на наш погляд – переваги такого підходу до викладання, оскільки наше спілкування із здобувачами вищої освіти завжди «обличчям до обличчя», не залежно від розмірів аудиторії.

У різних питаннях методики викладання найбільшу увагу ми привертаємо до діалогу викладачів і здобувачів вищої освіти. Тим самим враховується рефлексія аудиторії на використання нових активних методів навчання, мета яких – розкрити принципи і способи реалізації свіжого погляду на методику викладання (взагалі, і соціології зокрема) як самостійну

наукову дисципліну, комплекс прийомів і способів передачі знань у процесі спілкування викладача і здобувача вищої освіти.

Тяжко провести межу між традиційними і нетрадиційними методами у викладанні соціології, як і не можна поставити знак дорівнює між навчально-методичними підходами різноманітних соціологічних шкіл. Наша уява про нетрадиційні методи базується на результатах узагальнених тут локальних педагогічних експериментів, що дають критерії науковості та ефективності.

У підсумковому заліковому завданні з курсу ми часто використовуємо творче есе, яке головною своєю метою має перевірку якості засвоєння студентами категоріального апарату соціології, передбачає застосування соціологічних понять і концепцій до аналізу реальних або вигаданих соціальних ситуацій і може бути виконано в різних варіантах. Це свого роду зворотній зв'язок з аудиторією, і спирається він також на завдання з інтерпретації. Наприклад, завдання ставиться таким чином: використовуючи соціологічні поняття, проінтерпретувати подію з власного життя. Інший варіант підсумкового завдання – це есе про проблему соціального життя. Тема вибирається самостійно, і здібність проблемного підходу до реальності в даному випадку заохочується.

Процитуємо декілька цікавих тем есе, в яких змогли реалізуватися поставлені завдання: «Жінка за кермом», «Шлюби між нашими жінками та іноземцями», «Неформальні об'єднання молоді: рольові ігри», «Революція і прогрес суспільства», «Родинні стосунки в моєму житті», «Різні види кохання – яке ж вибрати?», «Цінності матеріальні і духовні», «Проблеми гумору в освіті», «Нелюбов до суспільства», «Соціологія і світ музики: природа музичних переваг людини», «Життя як цінність: люди-ризик».

Аналізуючи надалі тексти отриманих робіт, ми виявили, що, не дивлячись на первинний опір, для здобувачів вищої освіти використовувати соціологічну термінологію в аналізі подій життя досить нескладно і цікаво. Такі поняття, як особа, соціалізація, конфлікт, інтереси, в групі легко знаходять своє місце в цій саморозповіді. Але така робота має і особовий сенс, оскільки дає молодій людині змогу для розповіді про свої проблеми (повторюся, ми працюємо з першокурсниками): про труднощі адаптації в чужому місті, про проблеми в спілкуванні із сусідами по гуртожитку, про суб'єктивно переживану несправедливість, дискримінацію, про те, що таке справжній друг, будинок, сім'я. Таке завдання, на наш погляд, підводить до думки про те, що ти не самотній у своїх переживаннях, у своїх проблемах, що їх можна і потрібно не лише переживати, але і осмислювати.

Методи, які ми використовуємо, сприяють творчій розкутості, дають додаткові можливості для прояву гуманістичних сторін викладання, для посилення евристичної спрямованості матеріалу, створюють додаткові умови для рефлексії, додаткові форми наукового контакту викладача та аудиторії.

Все більшу роль сьогодні відіграє комп'ютеризація, Інтернет та розвивається дистанційне навчання. Все це збагачує методику викладання соціології, але й визначає нові труднощі та проблеми.

Список літератури

1. Берденникова Н.Г., Меденцев В.И. Организационное и методическое обеспечении учебного процесса в вузе. Санкт Петербург: Д.А.Р.К., 2006. 158 с.
2. Зиновкина М. Вузовский педагог XXI века. // Высшее образование, 1998. № 2. С. 12-19.
3. Ляудис В.Я. Методика преподавания социологии: Учебное пособие. 4-е изд., испр. и доп. М.: УМК «Социология», 2003. 309 с.
4. Нетрадиционные методы преподавания социологии / А.Н. Горбач, И.Д. Ковалева, О.А. Редько, Ю.Г. Сорока: Учебное пособие // Под ред. И.Д. Ковалевой. Харьков, 2001. 328с.
5. Покровский Н.Е. Преподавание социологии в университетах и колледжах США. Социологические исследования. 1991. № 10. С. 7-11.

УДК 351/352.08:328.185

Арбузова Т.В., Панасюк В.І., кандидати екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

Формування та реалізація антикорупційної політики у сфері публічної служби

Розглянуто зміст, складові, функції, методи формування та реалізації антикорупційної політики у системі публічної служби. Обґрунтовано необхідність застосування дієвих антикорупційних інструментів з урахуванням кращих зарубіжних практик.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, органи публічної влади, публічна служба, антикорупційний інструмент.

Корупція має виключно негативний зміст, багатоманітний перелік наслідків якої головно можна окреслити як викривлення публічної політики, підрив довіри до здатності публічної влади служити інтересам суспільства, що власне є основним покликанням цієї інституції. Термін «політика» має ряд тлумачень, зокрема, це і сфера суспільної діяльності, і напрям (засада), за яким така діяльність здійснюється. Вимогою сучасного розвитку світової та національної економіки стало те, що антикорупційна політика є (має стати) складовою суспільної діяльності, одним із її пріоритетних напрямів, що формуватиме ставлення у соціумі до цього явища та лінію поведінки влади стосовно нього. Антикорупційна політика у сфері публічної служби як складова антикорупційної національної політики є системою легалізованих цілей, принципів, функцій, завдань, методів, інструментів діяльності держави щодо організації та регулювання процесів попередження й протидії корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Формування політики запобігання та нейтралізації корупції – це розробка механізму її функціонування, визначення сукупності й

послідовності проміжних процесів суспільної діяльності щодо цього явища. Антикорупційна стратегія на 2020-2024 рр. передбачає 5 принципів державної антикорупційної політики в Україні [1]: оптимізація функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування; відкриті дані та цифрова трансформація; створення зручних, законних сервісів; формування антикорупційної культури суспільства та ефективного державного контролю; неминучість покарання за корупційні правопорушення.

До функцій антикорупційної політики в галузі публічної служби можемо віднести інформативно-прогностичну, ідеологічно-виховну, запобіжно-регулятивну, організаційно-охоронну [2]. Методами є законодавчі, адміністративні, економічні, освітньо-виховні.

Інструменти регулювання антикорупційної діяльності в органах публічної служби України відпрацьовуються з урахуванням кращих зарубіжних практик та підтримки регіональних і міжнародних організацій. Правила, що забороняють певні типи поведінки (кодекси поведінки), включають юридичні заборони щодо корупції, кримінальні та цивільні покарання, спрямовані як на державний, так і на приватний сектор, а також включають кодекси поведінки та етики публічних службовців. Такі кодекси мають використовуватися для формування особистих стандартів (добросовісність, чесність, відповідальність) та професійних обов'язків правильного, неупередженого, почесного та належного виконання державних функцій. Прикладом цього є Міжнародний кодекс поведінки державних службовців Генеральної Асамблеї ООН (1996 р.).

Система винагород та заохочень має бути такою, яка винагороджує належну та карає корупційну поведінку в публічному секторі. Система повинна включати зовнішні мотиви, такі як гідна заробітна плата та призначення на посаду і підвищення по службі. Штрафи за корупційну поведінку включені в антикорупційні закони багатьох країн.

Доступність – здатність всіх фірм отримати доступ до можливостей державного контракту. Як антикорупційний інструмент повна доступність необхідна для посилення конкуренції у сфері публічних закупівель та сприяння участі малих і середніх підприємств. Доступ сприяє зменшенню бюрократії, властивій тендерному процесу, скороченню витрат на участь у закупівлях та впорядкуванню тендерного процесу.

Протидії корупції в публічному секторі також сприяє управління людськими ресурсами, що включає правила та процедури найму, ротации, просування по службі, набір на основі заслуг, професіоналізацію та навчання публічних службовців. Ці інструменти повинні бути збалансовані з іншими проблемами, такими як підвищення компетентності та прихильності до публічної служби.

Участь громадян і стейкхолдерів – вагомий інструмент в зусиллях з боротьби з корупцією. Підзвітність у публічному секторі вимагає, щоб широке коло зацікавлених сторін (антикорупційних бюро, організацій

приватного сектору, кінцевих користувачів, громадянського суспільства, наукових кіл, ЗМІ) брали участь у процесах державного сектору, зокрема в закупівлях.

Відкритий уряд та електронне урядування (цифрофізація) дозволяють використовувати інформаційно-комунікаційні технології з метою підвищення ефективності, прозорості та участі громадян, оскільки можуть покращити надання державних послуг, полегшити доступ до державних торгів, спростити адміністративні процедури, зменшити пряму взаємодію між посадовими особами з питань закупівель та компаніями, спростити виявлення порушень та корупції. Прикладом сприяння доступу до інформації є Міжнародна хартія відкритих даних, яка станом на вересень 2019 р. була прийнята 71 національним та місцевим органами влади у всьому світі та схвалена 49 організаціями громадянського суспільства і приватного сектору, хоча підписантів із незахідних країн є непропорційно мало [3]. Україна затвердила план дій з реалізації її принципів у 2018 р.

Управління конфліктом інтересів як захід антикорупційного впливу включає формування нормативних актів щодо вимог про розкриття інформації про фінансові та інші активи (декларування), кодексів поведінки, заборони державним службовцям працювати у приватному секторі протягом певного періоду після того, як вони залишають державну службу тощо. Метою цих заходів є вимога до публічних службовців відмовитись від рішень, де може виникнути фактичний або потенційний конфлікт.

Формування сприятливого середовища для забезпечення дотримання антикорупційних правил і норм у публічному секторі передбачає процедури «підштовхування» та навчальні програми (антикорупційні кампанії, семінари, формування позитивних моделей поведінки), аби розширити можливості людей, допомогти їм зрозуміти/відстояти свої права та зупинити корупцію – ідеї, натхнення, факти, відображені на білбордах, флаєрах, наклейках, проспектах т. і. з метою забезпечення інтерфейсів зворотного зв'язку.

Моніторинг та нагляд державних органів і громадянського суспільства у формі публікації звітів, проведення аудитів та заходів прозорості (наприклад, нагляд за процесом закупівель), що забезпечують отримання інформації, необхідної для притягнення до відповідальності, можуть слугувати інструментами управління ризиками, реагування на достовірні підозри у порушенні законів та норм. Приміром, принцип «чотирьох очей» передбачає вимогу про те, що деякі види діяльності чи рішення публічного сектору повинні бути схвалені принаймні двома людьми, адже важче корумпувати двох людей, ніж одну, хоча це може бути не так у систематично корумпованих суспільствах.

Реалізація антикорупційної політики є процесом перетворення політичних цілей боротьби з корупцією у конкретні практичні дії, державні та локальні програми для досягнення реальних результатів, полягає у впровадженні механізму функціонування політики. Зокрема, в результаті

реалізації програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) (2018-2020 рр.), українським ОТГ було запропоновано для впровадження такі антикорупційні інструменти [4]: антикорупційна програма (обрали 56 громад / повноцінно використовують 8 громад), положення про запобігання конфлікту інтересів (45/28), консультації з громадськістю (29/11), антикорупційна рада (15/6), конкурсний відбір на посади (11/10), допорогові електронні закупівлі (9/4) єдиний веб-портал використання публічних коштів (8/5), антикорупційна експертиза (7/0), інтерактивна візуалізація бюджету (5/2), наглядові ради комунальних підприємств (5/2).

Список літератури

1. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020-2024 роки. Проект для публічного обговорення: Національне агентство з питань запобігання корупції. Київ. 2020. 35 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/NAZK-Antykoruptsijna-strategiya-23.06.2020.pdf> (дата звернення 13.10.2020)

2. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / авт. кол. : В.В. Василевич, Т.Е. Василевська, А.В. Савченко, В.Л. Федоренко (кер. авт. кол.) та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.Л. Федоренка. Київ: Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с. URL: <http://academy.gov.ua/manage/pages/dop/8/files/79ef06ff-d20f-491f-81c9-d91d1eae0231.pdf> (дата звернення 15.10.2020)

3. E4J University Module Series: Anti-Corruption: UNODC: Doha Declaration: Promoting a culture of lawfulness. URL: <https://www.unodc.org/e4j/en/anti-corruption/module-4/key-issues/conclusion.html> (дата звернення 10.10.2020)

4. Від антикорупції до доброчесності. Дієві інструменти для об'єднаних територіальних громад: USAID DOBRE, Global Communities. Посібник. Київ. 2020. 40 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/565/DP_posibnik_antikor_tools_WEB.pdf

УДК 352:336.1

Панасюк В.І., канд. екон. наук

kasanuk@ukr.net

Баліцька Н.І.

Білоцерківський національний аграрний університет

Досвід формування інституцій місцевого економічного розвитку

Досліджено особливості формування інституцій місцевого економічного розвитку, які поєднують державні, регіональні та місцеві ініціативи з інтересами приватного сектору в межах окремої території. Встановлено, що такі інституції є потужним механізмом, здатним вливати на досягнення збалансованого економічного та соціального розвитку територій та підвищити якість життя населення.

Ключові слова: інституція місцевого економічного розвитку, регіональний розвиток, регіональна політика, сталий розвиток, Агенція стратегічного розвитку Білої Церкви.

Світова економічна практика розглядає місцевий економічний розвиток як комплекс інтегрованих заходів, спрямованих на створення і вдосконалення системи соціально-економічних зв'язків задля забезпечення сталого економічного розвитку певної території. Успішність та динаміка сталого місцевого розвитку визначається широким спектром чинників і умов – від стану муніципальної інфраструктури до якості бізнес-середовища, привабливості інвестиційного клімату в регіоні, якості існування громадянського сектора [1].

Запровадження ефективних підходів до провадження якісного місцевого економічного розвитку, що базуватиметься на стратегічному плануванні, розробці та супроводу інвестиційних проектів, розвитку людського капіталу потребує наявності відповідних знань та компетентностей, здатних впоратися із цими викликами [2].

В системі регіонального розвитку активну роль відіграють інституції місцевого економічного розвитку (ІМЕР), як сучасні громадські організаційні структури, що поєднують інтереси суспільних секторів: владу, бізнес та громадянське суспільство. Вважаємо, що саме громадські організації ставлять на порядок денний істотні суспільні питання розвитку регіону, що мають закладатись у пріоритети регіонального розвитку. Ці інституції поєднують в собі державні, регіональні та місцеві ініціативи з інтересами приватного сектору в межах окремої території. Тристороннє партнерство влади, бізнесу і громади на певній території має значний інноваційний потенціал, оскільки націлене на спільну активізацію підприємництва, створення робочих місць, залучення інвестицій та зростання продуктивності місцевого економічного розвитку.

Цікавим є досвід зарубіжних країн, де для ефективної взаємодії влади, громадськості і бізнесу створюються агентства регіонального розвитку (АРР) та агентства місцевого розвитку (АМР). Такі регіональні агентства охоплюють в полі своєї діяльності територію регіону, місцеві – менші території [3].

Інституції місцевого економічного розвитку є типом організацій, які здатні сформувати осередок фахівців та допомогти регіонам визначати проблеми, шляхи їх вирішення, розглядати виклики як можливості для розвитку та реалізації проектів [2]. При цьому важливо зазначити, що інституціями вважаються ті організації, які мають певну місію, команду, напрацьовані методи роботи, сталу фінансову модель та певну історію успіху [4].

Цікавим є практичний досвід формування і діяльності ІМЕР, здатних впливати на вирішення ряду важливих проблем шляхом надання системних послуг. Для прикладу, це адміністративні послуги, зокрема, послуги бюро технічної інвентаризації (так працює ІМЕР в місті Славутич); послуги енергоаудиту та енергоменеджменту (ІМЕР в місті Бурштин Івано-Франківської області); послуги з розробки проектно-кошторисної

документації, підготовки грантових заявок чи проведення навчальних курсів з англійської мови (ІМЕР в місті Ладижин Вінницької області) [5].

Практика формування і діяльності ІМЕР в місті Біла Церква, багата досвідом КП БМР «Агенція стратегічного розвитку Білої Церкви», як однієї з найуспішніших в Україні. В перелік напрямів діяльності агенції входить успішна робота по реалізації Стратегії розвитку Білої Церкви до 2025 року, проведенні дослідницької та творчої підтримки розвитку міста, залученні позабюджетних, фінансових та інвестиційних ресурсів для реалізації різних міських проектів, налагодженні партнерських відносин з містами-побратимами та донорськими організаціями. Основний успіх роботи Агенції в розробці та реалізації проектів, що пришвидшують соціально-економічний розвиток міста та формують його яскраву інвестиційну привабливість задля реалізації численних завдань та ідейних проектів [6].

На нашу думку, діяльність даної організації сформована, як потужний інструмент реалізації та формування якісної місцевої політики, що спрямована на досягнення сталого розвитку регіону та покращення життя населення.

Як висновок зауважимо, що запровадження системи місцевого економічного розвитку в окремих регіонах та її успішне практичне впровадження в формі ІМЕР та Агенцій місцевого економічного розвитку, забезпечує підготовку регіону до створення сприятливого середовища для потенційних інвесторів, покращення його безпосереднього соціально-економічного становища, узгодження критеріїв взаємодії бізнесу, громадськості та державного сектору в питаннях сталого розвитку території.

Список літератури

1. Економіка та управління національним господарством. закордонний досвід реалізації політики забезпечення місцевого економічного розвитку. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/9-1-2016/10.pdf>
2. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад: безкоштовний онлайн-курс. URL: <https://gurt.org.ua/news/trainings/39965/>
3. Балацкий Е.В. Агентства регионального развития и их особенности: международный опыт. URL: <http://kapital-rus.ru/articles/article/204710>.
4. Ворона П.В. Механізми впливу органів місцевого самоврядування на соціально-економічний розвиток регіону. Теорія та практика державного управління. 2009. № 2. С. 7–14.
5. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад. Асоціація міст України. URL: <https://cutt.ly/lghU46I>
6. Агенція стратегічного розвитку Білої Церкви. Офіційний сайт. URL: <https://www.bila-tserkva.org.ua/>

УДК: 338.26/27

Білик О.В., Поліщук С.П., кандидати екон. наук

bilyk.olha@btsau.edu.ua

polishuk.svitlana@btsau.edu.ua

Білоцерківський національний аграрний університет

Стратегічне планування в системі публічного управління

Розкривається сутність стратегічного планування як складового елементу системи публічного управління. Розглянуто особливості стратегічного планування на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Ключові слова: стратегічне планування; стратегія; децентралізація; публічне управління.

Розвиток України як демократичної європейської держави можливе завдяки ефективній системі публічного управління та адміністрування, одним із аспектів якої є стратегічне планування. У сучасному турбулентному середовищі саме стратегічне планування є ефективним засобом для прогнозування майбутніх можливостей і проблем.

Стратегічне планування в публічному управлінні – це багатоплановий процес, головний вектор якого спрямований на розробку стратегії інституцій публічного управління із врахуванням змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Стратегічне планування використовується, по-перше, для розробки і ранжування пріоритетних і довгострокових цілей процесу публічного управління, які відповідають вимогам соціально-економічного розвитку; по-друге, для оцінки і критичного аналізу шляхів і можливостей досягнення пріоритетних цілей в існуючих та прогнозованих зовнішніх і внутрішніх умовах функціонування системи публічного управління; по-третє, для вибору і реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне використання наявних ресурсів та ефективну адаптацію до неочікуваних змін.

За визначенням Організації Об'єднаних Націй стратегічне планування являє собою особливий вид діяльності суб'єктів господарювання, територіальних органів виконавчої та законодавчої влади (органів місцевого самоврядування, адміністрацій регіонів, регіональних асоціацій), державних органів виконавчої та законодавчої влади, які беруть участь у підготовці проектів стратегічних рішень у вигляді прогнозів на термін більш ніж декілька років, програм та планів, що передбачають висування конкретної мети, та стратегій поведінки відповідних суб'єктів управління, реалізація яких забезпечує їхнє ефективне функціонування в довготривалій перспективі з урахуванням наявних ресурсів, вибору пріоритетів їх використання з урахуванням змін зовнішнього середовища [3].

Стратегічне планування також можна розглядати як взаємопов'язані перспективні плани соціально-економічного розвитку, котрі розробляються органами публічного управління для досягнення довгострокових цілей з урахуванням факторів зовнішнього середовища.

Для різних рівнів публічного управління загальні принципи стратегічного планування залишаються незмінними. Разом з тим, якісною стороною стратегічного планування в публічному управлінні виступають орієнтири та цілі, до яких прямують органи публічного управління. Слід відмітити, що стратегія в даному випадку виступає як засіб досягнення поставлених цілей. Цілі та орієнтири взаємозамінні як в окремі проміжки часу, так і на різних рівнях публічного управління, а деякі параметри (показники, індикатори) на одному відрізку часу можуть бути орієнтирами, а на іншому – цілями. При наявності декількох рівнів публічного управління виникає ієрархія: так, на вищих рівнях публічного управління формуються цілі стратегічного планування, а на нижчих рівнях вони перетворюються в орієнтири. В ході формулювання стратегії неможливо передбачити всі можливості, котрі виникають при створенні і реалізації стратегії [1].

У державному управлінні важливо розрізняти: планування для організації, тобто міністерства чи центрального органу виконавчої влади; планування для галузі, сфери діяльності; планування на рівні держави, регіону, муніципального утворення чи населеного пункту.

З огляду на глобальні виклики сучасності підхід до стратегічного планування в публічній сфері вимагає перегляду. Стратегії повинні розроблятися за принципом «знизу-вверх». Таким чином, спочатку мають розроблятися стратегії розвитку базових адміністративно-територіальних одиниць, потім стратегії розвитку областей і наостанок має формуватися Державна стратегія регіонального розвитку.

Існує досить принципова різниця між стратегічним плануванням розвитку фірми й органу місцевого самоврядування. У першому випадку повну владу ухвалення рішень стратегічного характеру має правління і наглядова рада фірми. У випадку органу місцевого самоврядування до процесу ухвалення рішень обов'язково потрібно залучати суспільних партнерів – мешканців, громадські організації, підприємців. Цим критерієм відповідає партисипативна модель стратегічного планування [2].

Державне стратегічне планування є основою всіх життєдіяльних процесів розвитку держави, важливим етапом процесу управління, що визначає цілі, ефективні методи і засоби, необхідні для досягнення цілей, систему показників, визначаючих хід робіт з досягнення поставлених завдань.

Отже, саме стратегічне планування публічного управління відпрацьовує зону невизначеності між цілями та орієнтирами, тому суттєве значення має посилення оберненого зв'язку. В процесі розробки управлінських рішень органами публічного управління періодично

з'являються нові альтернативи і відповідно розпочинається пошук нових управлінських рішень.

Список літератури

1. Берданова О., Вакуленко В., Тертичка В. Стратегічне планування: навч. посіб. Львів: ЗУКЦ, 2008. 138 с.
2. Партиципативне стратегічне планування в органах місцевого самоврядування. Посібник для об'єднаних територіальних громад. DOBRE USAID. Варшава, 2017
3. Сментина Н.В., Фіалковська А.А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 244 с.

УДК 351.851

Панасюк В.І., канд. екон. наук

kasanuk@ukr.net

Білоцерківський національний аграрний університет

Особливості організація освітнього процесу в закладі вищої освіти

Встановлено, що заклади вищої освіти виконують важливу функцію по забезпеченню особливих умов організації освітнього процесу, що дозволять студентам успішно соціалізуватися та мати успішну кар'єру. За умови існування гострої потреби у фахівцях за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», здатних володіти сучасними управлінським знаннями, запропоновано напрями удосконалення організації освітнього процесу.

Ключові слова: освітній процес, компетенції, «Публічне управління та адміністрування», державні службовці, формування компетенції.

Сучасні соціально-політичні, економічні та глобалізаційні процеси змінюють роль та місце університетів в системі освіти. На заклади вищої освіти покладається важлива місія в забезпеченні підґрунтя для становлення та розвитку сталої економіки, підготовці кадрів здатних покращити державний устрій та здійснити трансформаційні перетворення в напрямі євроінтеграційного майбутнього України. Світова та вітчизняна практика показує, що виключно важлива місце в цьому процесі належить університетам, які готують фахівців, що здатні перетворити знання в уміння, оволодіти прописаними в державному стандарті компетентностями та сформувати в процесі навчання особисті якості, які дозволять їм успішно соціалізуватися та мати успішну кар'єру після закінчення ЗВО [1, 2].

В системі державного управління існує гостра потреба у фахівцях, здатних володіти сучасними суспільно-політичним, економічним, управлінським знаннями, що актуалізує потребу в системній, комплексній підготовці державних службовців і посадових осіб для органів місцевого самоврядування.

Виходячи з цього слід зазначити, що відповідальність за якість освітнього процесу несе ЗВО, який забезпечує відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти. В Стандарті вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» прописано компетентності, якими мають оволодіти випускники з врахуванням поглядів зовнішніх зацікавлених сторін: державних органів, підприємств, роботодавців, професійних асоціацій, тощо з орієнтацією на максимальну здатність до працевлаштування [3].

Вважаємо, що загальноприйняті форми та методи навчання не завжди забезпечують здобуття студентами якісної вищої освіти та відповідають сучасним потребам освітнього процесу. Сучасний освітній процес важливо не обмежувати традиційними методами навчання. Актуальним є формування багатовимірного освітнього простору, який дозволить студентам отримати практичний досвід вирішення професійних і особистих завдань. З урахуванням ряду досліджень, виділимо наступні особливості організації освітнього процесу та формування компетенцій, які доцільно активізувати у ЗВО для підготовки фахівців за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування [1, 2, 4]:

- формування навичок до самостійного розвитку студента та вміння оволодівати сучасними знаннями;
- формування професійних компетенцій студента починаючи з першого курсу навчання;
- формування у студента інтересу до наукових досягнень шляхом розвитку науково-дослідних компетенцій;
- формування професійної грамотності студента за допомогою підтримки мотивації до навчання;
- налагодження і зміцнення взаємозалежної інтеграції між загальноосвітніми і спеціальними дисциплінами, що формують результати навчання за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»;
- посилення професійної спрямованості соціальних та гуманітарних дисциплін;
- створення практико-орієнтованого середовища через механізм соціального партнерства, який полягає в спільній підготовці та здійсненні конкретних заходів;
- постійний моніторинг ринку праці й аналіз фактичних даних, пов'язаних з формуванням потреби у фахівцях з певними компетенціями.

Отже, важливою умовою організації якісного освітнього процесу при підготовці фахівців за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» є врахування актуальних потреб суспільного сектору та можливість впровадити сучасні підходи до забезпечення відповідного рівня професіоналізму державних службовців.

Список літератури

1. Сисоєва С., Козак Л. Особливості навчання бакалаврів у провідних країнах світу. Неперервна професійна освіта: теорія і практика (серія: педагогічні науки). Випуск №1–2 (50–51), 2017. С. 99–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2017_1-2_19.
2. Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів: монографія / О.І. Бульвінська, Н.О. Дівінська, Н.О. Дяченко, О.В. Жабенко, І.О. Линьова, Ю.А. Скиба, Г.П. Чорнойван, О.Г. Ярошенко; за ред. О.Г. Ярошенко. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. 178 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/mon.-Konc-ta-metod-nauk-dosl_diyaln-subyektiv-Univs_IVO-NAPN-2016-178s.pdf.
3. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр», галузь знань – 28 "Публічне управління та адміністрування"; спеціальність – 281 "Публічне управління та адміністрування": Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018 р. № 1172. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/281-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya-bakalavr.pdf>
4. Лопушинський І.П. Підготовка висококваліфікованих публічних службовців в умовах трансформаційних процесів в Україні: стан, проблеми та перспективи. Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр., 2011. С. 38–44. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2011-1/doc/1/06.pdf>

УДК 65.011.47:653.27:631.11

Зоря О.П., д-р екон. наук,
Сергієнко В.І., здобувач
Полтавська державна аграрна академія

Завдання державної інвестиційної політики в аграрній сфері

Здійснено розробку й обґрунтування теоретико-методичних, та прикладних засад формування інвестиційної політики держави в аграрній сфері. Проведено розробку завдань інвестиційної політики та напрямів їх реалізації.

Ключові слова: інвестиційна політика, цілі і завдання, аграрна сфера, державне регулювання, розвиток.

Ключовими напрямками розвитку нашої держави є досягнення високої ефективності та стійкості функціонування галузей, які забезпечують економічну безпеку країни, усунення структурних дисбалансів, гармонізація різних видів економічної діяльності. До таких галузей економіки відноситься перш за все аграрна сфера. Подальше її ефективне функціонування вимагає принципово нового науково-практичного підходу, орієнтованого на розвиток високотехнологічних та інноваційних виробництв і застосування сучасного фінансового інструментарію для підтримки ключових проектів і програм. Вирішення такого роду стратегічних завдань неможливо без системної

реалізації комплексу заходів інвестиційного та структурного характеру в рамках формування та реалізації інвестиційної політики.

У сучасних умовах ринкових трансформацій вимагає переосмислення роль держави в активізації інвестиційних процесів, яка визначається завданнями її інвестиційної політики. Інвестиційна політика – це комплекс цілеспрямованих економічних, політичних і організаційних заходів і рішень з метою цілеспрямованого впливу на інвестиційну діяльність[2]. Інвестиційна діяльність є одним з основних умов нарощування виробничих потужностей, збільшення обсягу виробництва, досягнення фінансової стабільності в аграрній сфері, а сприятливі умови для її здійснення визначаються ефективністю інвестиційної політикою держави.

У ході практичної реалізації конкретних процедур необхідно чітко визначати цілі і завдання інвестиційної політики держави в аграрній сфері, її елементи і механізм реалізації за етапами і конкретними процедурами. Метою реалізації інвестиційної політики є проведення системних структурних перетворень в аграрній сфері, що забезпечать якісно новий рівень її розвитку, що відповідає стратегічним державним завданням.

Інвестиційна політика, що реалізується в аграрній сфері, повинна вирішувати такі завдання:

- забезпечувати стабільне зростання обсягів конкурентоспроможної аграрної продукції;
- підвищувати ефективність функціонування галузі;
- скорочувати диспропорції в галузі та у соціально-економічному розвитку сільських територій;
- стимулювати розвиток суміжних, в тому числі пріоритетних галузей, реального сектора економіки, створюючи ефект синергії;
- створювати умови для розвитку прикладних і фундаментальних наук, інжинірингової та інноваційної діяльності в аграрній сфері;
- сприяти розвитку соціальної сфери і підвищення рівня життя сільського населення;
- забезпечувати максимальне завантаження наявних виробничих потужностей у галузі;
- задіяти усі наявні ресурси та зберігати історично сформовану територіальну і галузеву спеціалізацію в аграрній сфері;
- сприяти розвитку інших можливостей економічного зростання за допомогою ускладнення структури виробництва і закріплення міжгалузевих зв'язків і т.п.

Рішення перерахованих завдань вимагає чіткої послідовності процедур, застосування відповідних інструментів на кожному етапі реалізації, а також розгляду альтернативних варіантів розвитку подій і вибору конкретних інструментів реалізації інвестиційної політики держави. Стосовно інструментарію, то найбільшій увазі, на нашу думку, заслуговує вибір форм бюджетної підтримки і вдосконалення процедури відбору найбільш перспективних інвестиційних проектів для їх практичної реалізації.

Таким чином, політика держави у сфері інвестиційної діяльності в аграрному секторі повинна бути спрямована на стабілізацію і розвиток пріоритетних галузевих складових, збільшенні обсягів виробництва і реалізації продукції, нарощування експортного потенціалу галузі. Це можливо на основі державного регулювання інвестиційної діяльності, захисту аграрного ринку стимулювання експорту, підтримки товаровиробників, зниження податкового навантаження. Інвестиційна діяльність в аграрній сфері є однією зі галузей економіки, яка вимагає посиленого державного регулювання, поєднується з категорією економічної відповідальності інвесторів за соціально-економічні результати впровадження інвестиційних проєктів. Вона повинна передбачати стратегічне прогнозування та планування інвестиційного процесу в реальному секторі економіки, сприяти вирішенню завдань соціально-економічної стратегії країни і направлятися на підвищення рівня продовольчої безпеки, розвиток підприємств, які здатні за короткий термін стати конкурентоспроможними на внутрішньому і міжнародному ринках.

Список літератури

1. Дацій О.І. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі України. Проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку. 2011. № 1. С. 65-76.
2. Ілляшенко С.М. Інвестиційна політика держави як інструмент економічного розвитку країни. Сталий розвиток економіки. 2013. № 2 (19). С. 207-210.
3. Ульяновченко О.В. Інноваційно-інвестиційна діяльність, як основа сталого розвитку економіки держави. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2015. № 2 (4). С. 70-76.
4. Хвесик Ю.М. Інвестиції в аграрний сектор: пріоритети та механізми нарощення. Інвестиції: практика та досвід, 2016. № 22. С. 5-8.

УДК 378.147

Ткаченко О.В., канд. пед. наук

Савчук О.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

Інформаційні технології у професійній освіті

Акцентовано увагу на неодмінному застосуванні інформаційних технологій у професійній підготовці і у професійній діяльності майбутніх фахівців аграрної галузі.

Ключові слова: інформаційні технології, професійна освіта, інформатизація, заклади вищої освіти, фахівці аграрної галузі, готовність.

Emphasis is placed on the inevitable use of information technology in training and professional activities of future specialists in the agricultural sector.

Нині, при запровадженні карантину, ми як ніколи упевнились у ролі інформаційних технологій нашого сьогодення.

Насамперед, не зупинилась робота закладів вищої освіти. Завдяки активному використанню корпоративних можливостей освітніх серверів, активно функціонують їх як наукові так і навчальні процеси.

Впровадження сучасних інформаційних технологій у навчання сприяють різнобічному розвитку особистості, підвищенню продуктивності праці, наповненню її творчим змістом. Інформаційні технології у професійній підготовці фахівців аграрної галузі підтримують індивідуальний зміст інтегративного підходу та специфіки їх майбутньої професії.

Формування інформаційної компетентності фахівців різних галузей, насамперед, аграрної, реалізується завдяки компетентнісного підходу з використанням інформаційних технологій. Наголос на цьому роблять і науковці: Н. В. Баловсяк, В. М. Введенський, О. П. Значенко, С. М. Малярчук, О. С. Повідайчик, І. М. Смирнова, А. В. Фіньков, А. В. Ясінський та ін.

Дослідження свідчать, що, незважаючи на теоретичні та практичні досягнення вчених у сфері інформаційних технологій, питання їхнього застосування у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців, формування інформаційної компетентності, є актуальним питанням сучасності і потребує більш ґрунтовного вивчення.

Так, інформаційні технології вплинули на зміну освітніх підходів, деякі з них запроваджені в систематичності освіти, але зараз, сьогодні, в умовах непередбачуваної ситуації, є необхідним перегляд традиційних підходів до визначення перспективних форм організації освітнього процесу. А невпинне збільшення обсягів інформаційних даних і відомостей спонукає до вдосконалення знань фахівців будь-якої галузі інформатики та пошуку інноваційних технологій підвищення кваліфікації, та постійного, неперервного вдосконалення фахової компетентності майбутніх спеціалістів.

Список літератури

1. Гончарук Т.О. Сучасні інформаційні технології у професійній підготовці майбутніх вчителів: методичні рекомендації. Київ. 2012. 83 с.
2. AgroPortal. URL: <http://agroportal.ua/ua/special-projects/utrennii-kofe-karantin-uchebe-ne-pomekh-iz-opyta-distantsionnogo-obucheniya-v-nubip-ukrainy/>

Гутко Л.М., канд. екон. наук

Сенчук М.М., канд. техн. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

l.m.gutko@gmail.com

Вплив надійності технічних засобів на економічну ефективність їх використання

Розроблено механізм визначення впливу коефіцієнта готовності технічних засобів на економічні показники експлуатації і критерій підвищення їх надійності.

Ключові слова: технічні засоби, економічний ефект, витрати, коефіцієнт готовності, надійність техніки.

В практиці часто зустрічаються випадки, коли технічні засоби з однаковими технічними характеристиками мають різну ціну, на величину якої впливає їх надійність. Тому виникає питання який з цих виробів більш ефективний в експлуатації.

Метою аналітичних досліджень є розробка методики визначення впливу коефіцієнта готовності технічних засобів на економічні показники експлуатації і критерій підвищення їх надійності.

При оцінці надійності технічних засобів за основу прийнято аналіз чисельних значень коефіцієнта їх готовності. Згідно з методикою[1] економічний ефект розраховують за формулою:

$$E = (B1 - B2) A2, (1)$$

де E - економічний ефект, грн;

$B1$, $B2$ - приведені витрати на амортизацію, технічне обслуговування і ремонт в розрахунку на одиницю кінцевої продукції базового і нового технічного засобу, грн;

$A2$ - обсяг виробництва продукції (роботи) за допомогою нової техніки за розрахунковий період, фізичних одиниць.

Для порівняльного розрахунку ефективності використання технічних засобів підвищеної надійності проведено перетворення формули (1). Замість $B1$ і $B2$ підставимо вирази:

$$B_1 = \frac{\sum_{i=1}^n B_{1i \text{ заг}}}{a_{\text{сеп}} \left(\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{1i} \right)}, B_2 = \frac{\sum_{i=1}^n B_{2i \text{ заг}}}{a_{\text{сеп}} \left(\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{2i} \right)},$$

а замість величини $A2$ підставимо її значення:

$$A_2 = a_{\text{сеп}} \left(\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{2i} \right)$$

де $\sum_{i=1}^n B_{1i \text{ заг}}$ - витрати на амортизацію, технічне обслуговування і ремонт

базового технічного засобу, або його партії за період часу T , грн;

$\sum_{i=1}^n B_{2i \text{ заг}}$ - витрати на амортизацію, технічне обслуговування та ремонт

виробу або його партії підвищеної надійності за період часу T , грн;

$a_{\text{сеп}}$ - середня кількість виконаних робіт за одиницю часу чистої роботи базовим технічним засобом або засобом підвищеної надійності, фізичних одиниць;

$\sum_{i=1}^n T_{ei}$ - сумарний час роботи і часу на пошук і усунення відмови

технічного засобу або партії засобів, ч;

$\sum_{i=1}^n t_{1i}$ - час простою на пошук та усунення відмов базового технічного

засобу або партії засобів, ч;

$\sum_{i=1}^n t_{2i}$ - час простою на пошук та усунення відмов технічного засобу або

партії засобу підвищеної надійності, ч;

n - кількість виробів в партії, шт.

$$\sum_{i=1}^n T_{ei} = \sum_{i=1}^n T_{1i} + \sum_{i=1}^n t_{1i} = \sum_{i=1}^n T_{2i} + \sum_{i=1}^n t_{2i}$$

де $\sum_{i=1}^n T_{1i}$ - сумарне напрацювання базового технічного засобу або партії

засобі, ч;

$\sum_{i=1}^n T_{2i}$ - сумарне напрацювання технічного засобу або партії засобів

підвищеної надійності, ч.

Тоді формула (1) матиме вигляд:

$$E = \left(\frac{\sum_{i=1}^n B_{1i \text{ заг}}}{a_{\text{сеп}} \left(\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{1i} \right)} - \frac{\sum_{i=1}^n B_{2i \text{ заг}}}{a_{\text{сеп}} \left(\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{2i} \right)} \right) a_{\text{сеп}} \left(\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{2i} \right), \quad (2)$$

Після перетворення формули (2) отримаємо:

$$E = \sum_{i=1}^n B_{1i \text{ заг}} \frac{\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{2i}}{\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{1i}} - \sum_{i=1}^n B_{2i \text{ заг}}, \quad (3)$$

Коефіцієнт готовності технічного засобу[3] визначається за формулою

$$K_{\Gamma 1} = \frac{\sum_{i=1}^n T_{1i}}{\sum_{i=1}^n T_{1i} + \sum_{i=1}^n t_{1i}}, K_{\Gamma 2} = \frac{\sum_{i=1}^n T_{2i}}{\sum_{i=1}^n T_{2i} + \sum_{i=1}^n t_{2i}}, \quad (4)$$

Із співвідношення

$$\sum_{i=1}^n T_{ei} = \sum_{i=1}^n T_{1i} + \sum_{i=1}^n t_{1i} = \sum_{i=1}^n T_{2i} + \sum_{i=1}^n t_{2i}$$

визначаємо значення $\sum_{i=1}^n T_{1i} = \sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{1i}$, $\sum_{i=1}^n T_{2i} = \sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{2i}$,

та, підставивши його у формулу (4), отримаємо

$$K_{\Gamma 1} = \frac{\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{1i}}{\sum_{i=1}^n T_{ei}}, K_{\Gamma 2} = \frac{\sum_{i=1}^n T_{ei} - \sum_{i=1}^n t_{2i}}{\sum_{i=1}^n T_{ei}}, \quad (5)$$

Із формули (5) визначаємо

$$\sum_{i=1}^n t_{1i} = \sum_{i=1}^n T_{ei}(1 - K_{\Gamma 1}), \sum_{i=1}^n t_{2i} = \sum_{i=1}^n T_{ei}(1 - K_{\Gamma 2}), \quad (6)$$

У формулу (3) замість $\sum_{i=1}^n t_{1i}$ і $\sum_{i=1}^n t_{2i}$ підставляємо вираз (6).

Після перетворення отримаємо формулу для визначення економічного ефекту роботи технічних засобів (їх партії) внаслідок підвищення їх надійності:

$$E = \frac{K_{\Gamma 2}}{K_{\Gamma 1}} \sum_{i=1}^n B_{1i \text{ заг}} - \sum_{i=1}^n B_{2i \text{ заг}}, \quad (7)$$

З метою прогнозування ефективності роботи нових технічних засобів з підвищеною надійністю, порівняно з базовим зразком, за формулою (7) визначимо критерій підвищення їх надійності при умові, що $E \geq 0$

$$\text{Тоді } K_{\Gamma 2} \geq K_{\Gamma 1} \frac{\sum_{i=1}^n B_{2i \text{ заг}}}{\sum_{i=1}^n B_{1i \text{ заг}}}, \quad (8)$$

Таким чином, якщо в результаті розрахунку значення $K_{\Gamma 2} > 1$, то експлуатація вдосконаленого технічного засобу за рівнем надійності буде неефективною порівняно з базовим його варіантом.

Список літератури

1. Економіка підприємства: навч. посіб./ за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 208 с.
2. Надійність техніки. Аналіз надійності. Основні положення: ДСТУ 2861-94. [Чинний від 01.01.1997]. Київ: Держспоживстандарт України, 1997. 32 с.

3. Надійність техніки. Методи розрахунку показників надійності. Загальні вимоги: ДСТУ 2862-94. [Чинний від 01.01.1997]. Київ: Держспоживстандарт України, 1994. 64 с.

УДК: 336.59:37.014.543

Батажок С.Г., канд. екон. наук

Мазур Т.Г., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Державне фінансове забезпечення соціально-економічних гарантій в галузі освіти

До основних державних соціально-економічних гарантій, що забезпечують розвиток людського капіталу належать витрати держави на освіту та науку. У сучасних умовах наука й освіта мають вирішальне значення у формуванні потенціалу довгострокового економічного зростання, розвитку людського капіталу, створенні передумов для активізації інноваційної діяльності.

Ключові слова: державне фінансове забезпечення, соціально-економічні гарантії, прожитковий мінімум, видатки на освіту, державний та місцеві бюджети.

В Україні наявна тенденція до стрімкого зниження рівня життя населення. Така ситуація поглиблює суспільну нерівність та порушує соціальну справедливість. При цьому міру рівності розуміють не як необґрунтоване, не виправдане зрівняння в системі оплати праці, а як поперше, приблизно однаковий для всіх громадян метод добування засобів до життя, який не має відривати міру трудової та іншої легітимної економічної діяльності від міри споживання і, по друге, надання всім членам суспільства рівних стартових умов в формуванні та реалізації здібностей, зокрема і щодо забезпечення рівності інвестицій у розвиток людського капіталу. Важливою та ефективною складовою формування соціальної справедливості є соціально-економічні гарантії. Саме вони традиційно вважаються основою життєдіяльності суспільства. Це твердження ґрунтується на функціональному призначенні системи державних соціальних гарантій – забезпечення кожній особі можливості споживати економічні блага на рівні, не нижчому визначених норм. Недостатність державного фінансування прямо пропорційно впливає на зменшення надходжень до суспільних фондів. Переважна більшість соціальних послуг є платними та недоступними в умовах постійного зниження індексу економічної спроможності населення. Наслідок – недостатнє бюджетне фінансування життєдіяльності та рівня освіченості населення, обмеженість формування ресурсів для довгострокового економічного прогресу, росту людського капіталу, формування передумов для нарощування інноваційної діяльності.

Актуальним є питання обґрунтування кількісних показників, форм соціальних послуг та вироблення відповідної соціальної політики

спрямованої на формування та впровадження ефективної системи забезпечення потреб людини в матеріальних благах, послугах, фінансових ресурсах для розвитку та відновлення людського капіталу.

При цьому державні соціальні гарантії є джерелом фінансових ресурсів домогосподарства і не можуть бути меншими від базового державного соціального стандарту прожиткового мінімуму. На основі соціальних стандартів визначаються державні соціально-економічні гарантії та норми і нормативи у сфері освіти. У Законі України «Про Державний бюджет» на 2020 рік розмір прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць становить 2027 грн. Такий розмір соціального стандарту не гарантує конституційне право на достатній рівень життя.

Наразі актуальним питанням є вдосконалення соціальних норм і нормативів у сфері освіти. Ці норми і нормативи є гарантіями держави перед суспільством та спрямовані на забезпечення його гарантованими і якісними послугами, відповідно мають бути забезпечені за рахунок фінансових ресурсів держави.

Про обмеженість бюджетного фінансування потреб на освіту, що визначають інвестування в розвиток людського капіталу засвідчують дані табл. 1.

Таблиця 1 – Структура видатків Державного бюджету України на фінансування освіти в 2017 – 2019 роках, %

Показник	Роки	2017 р.	2018 р.	2019 р.
За функціональною бюджетною класифікацією				
Освіта		4,9	4,5	4,8
Загальна середня освіта		0,03	0,04	0,04
Професійно-технічна освіта		0,02	0,03	0,03
Вища освіта		4,1	3,7	4,0
Післядипломна освіта		0,1	0,1	0,1
Позашкільна освіта та заходи із позашкільної роботи з дітьми		0,03	0,03	0,04
Програми матеріального забезпечення навчальних закладів		0,05	0,1	0,1
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері освіти		0,1	0,1	0,1
Інші заклади та заходи у сфері освіти		0,4	0,4	0,4
За економічною бюджетною класифікацією				
Поточні видатки		92,2	92,7	92,9
Оплата праці і нарахування на заробітну плату		54,8	56,6	56,8
Використання товарів і послуг		34,2	33,7	33,8
Поточні трансферти		0,01	0,03	0,2
Соціальне забезпечення		3,1	2,3	2,0
Інші поточні видатки		0,1	0,04	0,04
Капітальні видатки		7,8	7,3	7,1
Придбання основного капіталу		6,0	6,1	5,7
Капітальні трансферти		1,9	1,2	1,4

В Україні наявна тенденція до зменшення бюджетних асигнувань на освіту та зростання позабюджетних витрат на отримання освітніх послуг. У Законі України «Про освіту» в статті 78 вказано, що 7 % від ВВП надходить на фінансування освіти. Бюджетні асигнування виділяються з державного та місцевих бюджетів та інших джерел незаборонених законодавством. У 2019 році видатки бюджету на освіту склали 6,1% від ВВП. Нині не інфляційні джерела покриття додаткових видатків відсутні.

Скорочення наукового кадрового потенціалу у поєднанні з обмеженням доступності якісної освіти становить реальну загрозу перспективі впровадження інноваційної моделі економічного розвитку України. Постановою КМУ від 11.01.2018р. «Про підвищення оплати праці педагогічних працівників» було підвищено посадові оклади педагогічних працівників на 10%. Фінансовим джерелом освітньої субвенції місцевих бюджетів стали кошти державного бюджету. Підняття заробітної плати на 10% не стосувалося науково-педагогічних працівників. Низький рівень заробітної плати провокує суттєвий відтік кадрів, що в свою чергу, знижує якісний склад викладацького персоналу закладів вищої освіти країни. Застосування вибіркового методу роботи щодо зростання посадових окладів працівників бюджетної сфери суперечить статті 57 Закону України «Про освіту», згідно з якою держава гарантує педагогічним і науково-педагогічним працівникам диференціацію посадових окладів відповідно до кваліфікаційних категорій, здійснення виплат за педагогічні, почесні і вчені звання, наукові ступені та ін. Вимоги визначені статтею 61 Закону України «Про освіту» не відповідають застосуванню такого методу.

МФУ звернулося до головних розпорядників коштів державного та обласних бюджетів стосовно надання додаткових видатків на підвищення посадових окладів наукових та науково-педагогічних працівників на 10% з 01.09. 2018 року. Органи місцевого самоврядування відмовилися від збільшення фінансування видатків на освіту за рахунок коштів місцевих бюджетів, обґрунтовуючись обмеженням коштів. Незаплановані обсяги збільшення додаткового фінансового навантаження можуть привести до збільшення дефіциту бюджетів (табл. 2).

Таблиця 2 – Розподіл видатків на освіту Зведеного бюджету України за видами бюджетів у 2017 – 2019 роках , %

Роки	Державний бюджет	АРК, обласні, міські (міст Києва та Севастополя)	Міст	республіканського (АРК), обласного значення	Районні	Міст районного значення	Селищні	Сільські	Об'єднаних територіальних громад
2017	23,2	17,1		26,0	25,0	0,8	0,8	2,0	5,1
Дошкільна освіта		13,6		48,2	10,2	5,1	4,7	11,8	6,5
Загальна середня освіта	0,3	16,7		30,	44,7	0,1	0,05	0,2	8,0
Професійно-технічна освіта	2,3	67,4		30,2					
Вища освіта	89,1	10,8		0,1					
2018	21,1	18,6		25,6	22,2	0,7	0,6	1,6	9,6
Дошкільна освіта		13,8		48,4	7,7	4,3	3,7	10,2	11,9
Загальна середня освіта	0,4	15,9		29,3	39,3	0,04	0,01	0,1	14,9
Професійно-технічна освіта	2,8	69,1		28,0					0,01
Вища освіта	82,9	17,0		0,1					
2019	21,6	17,8		25,8	20,4	0,6	0,5	1,4	11,7
Дошкільна освіта		13,6		48,9	7,5	3,8	3,4	9,0	13,8
Загальна середня освіта	0,3	15,3		29,8	36,0	0,04	0,00	0,1	18,4
Професійно-технічна освіта	3,3	69,2		27,6					
Вища освіта	83,8	16,1		0,1					

У державному бюджеті не має також джерел фінансових ресурсів для підвищення заробітної плати працівників освіти.

Підвищення посадових окладів працівників галузі освіти передбачено лише за рахунок зростання прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Розмір посадового окладу працівника бюджетної сфери визначається на основі Єдиної тарифної сітки в основу якої покладено державний соціальний стандарт як прожиткового мінімуму.

Список літератури

1. Статистичний збірник: «Бюджет України 2019». Київ, 2020. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_\(for_website\)%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_(for_website)%20(1).pdf)

УДК 331.107.234

Рибак Н.О., канд. екон. наук

Колесова В.В., магістр

Білоцерківський національний аграрний університет

Інвестування економіки: соціально-економічні аспекти

Розглянуто сутність і місце інвестицій в соціально-економічній системі, які в сучасних умовах виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу із економічної кризи, структурних зрушень в економіці країни, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях.

Ключові слова: інвестиції, фінансові, реальні інвестиції, іноземні інвестиції, інвестор, споживання, заощадження.

Активізація інвестиційного процесу є одним із найбільш дієвих механізмів соціально-економічних перетворень. Сформована в Україні економічна ситуація значно ускладнює інвестиційну діяльність, в зв'язку з чим потрібна розробка адекватного ринковим відносинам інвестиційного механізму, оптимізація взаємозв'язків різних суб'єктів інвестиційної діяльності, розробка відповідної законодавчо-нормативної бази та інших заходів, що регламентують інвестиційний процес на різних рівнях.

Становлення національної економіка, як складової частини світового господарства, засновується на обов'язковому врахуванні загальних закономірностей в сфері інвестиційної діяльності. У господарській практиці мають бути використані обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення економічного і правового механізму інвестиційної діяльності.

Поняття інвестиції (від лат. *investio* - одягаю) означає вкладення капіталу в галузі економіки всередині країни і за кордоном. Інвестиції - це те, що «відкладають» на завтрашній день, щоб мати можливість більше споживати в майбутньому. Одна частина інвестиції – це споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, а відкладаються про запас (інвестиції на збільшення запасів). Інша частина інвестиції - це ресурси, які направляються на розширення виробництва: модернізацію виробничих потужностей та процесів; збільшення обсягів виробництва; підвищення конкуренції; розвиток інфраструктури та ін. [2].

Розрізняють фінансові (купівля цінних паперів) і реальні інвестиції (вкладення капіталу в промисловість, сільське господарство, будівництво, освіту, охорону здоров'я і ін.)

Реальні інвестиції представляють собою вкладення капіталу в будь-яку галузь економіки або підприємство, результатом чого є утворення нового капіталу або приріст уже існуючого капіталу (будівлі, обладнання, товарно-матеріальні запаси і т.д.). Фінансові інвестиції - це вкладення капіталу (державного або приватного) в акції, облігації, інші цінні папери. В результаті збільшення реального капіталу не відбувається, відбувається лише купівля, передача титулу власності, тобто здійснення трансфертних (передавальних) операцій.

Формування ринкових відносин в інвестиційній сфері, перш за все, стосується її джерел. Інвестицій можуть здійснюватися за рахунок:

- власних фінансових ресурсів інвестора (амортизаційні відрахування, прибуток, грошові нагромадження, заощадження громадян, юридичних осіб і ін.);

- залучених фінансових коштів інвесторів (банківські, бюджетні, облігаційні кредити, а також кошти, отримані від продажу акцій, облігацій, пайових та інших внесків громадян і юридичних осіб);

- бюджетних інвестиційних асигнувань і запозичених фінансових ресурсів (кредити, позики), а також іноземні інвестиції.

Одним з найважливіших економічних показників є здатність економіки залучати іноземні інвестиції. Що стосується економіки України, то зручне географічне розташування, відносно дешева робоча сила, значні сільськогосподарські та сировинні ресурси сприяють залученню іноземних інвестицій. Разом з тим в Україні не існує чіткої тенденції щодо вкладення прямих іноземних інвестицій. Якщо проаналізувати останні 5 років, то у 2015 р. їх надходження скоротились у півтора рази порівняно з 2014 р., основною причиною чого став військовий конфлікт на Сході України та посилена ним політико-економічна криза. У 2017 р. був незначний ріст інвестицій, та до сьогодні вони не досягли обсягів 2013-2014 рр. [1].

Важливим в розвитку інвестиційної діяльності є їх вплив на підвищення матеріального рівня життя, так як зростаючий виробничий апарат підвищує продуктивність праці. У зв'язку з цим, сьогоднішнє добробут є, в значній мірі, результатом вчорашніх інвестицій, а сьогоднішні інвестиції, в свою чергу закладають основи майбутнього збільшення продуктивності праці і підвищення добробуту.

Існує проблема вибору між споживанням сьогоднішнім і майбутнім. Чим більшу частину виробленого сьогодні ми збережемо і інвестуємо, тим більше у нас буде можливостей споживати в майбутньому. І навпаки, чим більше сьогоднішніх ресурсів ми використовуємо («проїдаємо»), тим менше у нас буде можливостей на відчутне зростання виробництва і більш високий рівень споживання в майбутньому. В цьому полягає головна причина того, чому низький рівень заощаджень може стати серйозною проблемою для всієї національної економіки. Підтвердженням цього є соціальне становище населення країни.

Для того, щоб інвестиції були більш ефективними, необхідно здійснити цілий ряд заходів. Насамперед необхідно створити умови і відповідне середовище для ділової діяльності, визначити пріоритети і відповідні дії по залученню інвестицій. Вважається, що найбільш важливими заходами є покращення законодавчої, інституціональної і організаційної бази, а також створення системи пільг для інвесторів.

Створення системи пільг для інвесторів передбачає розробку і запровадження системи публічної допомоги інвесторам, а також розробку і адаптацію законодавчо-нормативних актів для полегшення інвестиційної діяльності.

Список літератури

1. Григор'єв О.Ю., Вовчанська І.М., Микитин О.З. Перспективні напрямки інвестування в українську економіку. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2019. Вип. 2. С. 71.

2. Татарульєва А.О. Вплив іноземного інвестування на економічний розвиток країни. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 4. С. 29-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_4_8.

УДК 338

Грецька Н.А., канд. екон. наук

Інститут економіки та прогнозування НАН України

Цифровізація сільського господарства в США

У статті зроблена спроба дати характеристику процесу цифровізації сільського господарства в США під впливом пандемії covid-19. Ідентифіковано термін «цифрове сільське господарство».

Ключові слова: цифрова економіка, сільське господарство, цифрові технології, цифрове сільське господарство (ЦСХ), точне землеробство, covid – 19.

Вплив цифровізації відчувається у всіх галузях економіки. Не виняток – сільське господарство. Обсяг ринку цифрового сільського господарства (далі - ЦСХ) склав в 13,7 млрд \$ у 2020 р. і, за прогнозами, досягне 22,0 млрд у \$ 2025 р. Очікується, що в період з 2020 по 2025 рр. його середньорічний темп зростання складе 9,8%.

Посилення механізації фермерських господарств підвищить поширення ЦСХ серед сільськогосподарських виробників. Вплив COVID-19 на ринок оцінюється, в цілому, як позитивний. Очікується, що нестача робочої сили і порушення в ланцюжках поставок підвищать потребу в ЦСХ у всьому світі.

В даний момент не існує загальноприйнятого розуміння терміну «цифрове сільське господарство» (далі – ЦСХ). Фахівці проекту «Глобальний

договір ООН» розглядаю ЦСХ як процес використання нових і передових технологій, інтегрованих в одну систему, що дозволяють фермерам і іншим зацікавленим сторонам в ланцюжку створення вартості сільськогосподарської продукції, покращувати виробництво продуктів харчування [1].

Вчені сільськогосподарського коледжу університету Пердью (США) під ЦСХ розуміють процес використання цифрових пристроїв для збору, обробки та аналізу просторових або тимчасових даних. Ці дані потім можуть служити орієнтиром для цілеспрямованих дій по підвищенню ефективності, продуктивності та стійкості сільського господарства [2].

На думку фахівців в галузі сільського господарства штату Вікторія (США) ЦСХ – використання цифрових технологій для інтеграції сільськогосподарського виробництва, від пасовища до споживача. Ці технології можуть надати сільськогосподарській галузі інструменти та інформацію для прийняття більш обґрунтованих рішень і підвищення продуктивності [3].

У широкому сенсі, під цифровим сільським господарством розуміється використання обчислювальних та інформаційних технологій для поліпшення рентабельності і стійкості сільського господарства. Цифрове сільське господарство пропонує нові можливості завдяки широкому доступу до обчислювальних технологій, які вимагають збору і обробки великого обсягу даних, в рамках так званої Четвертої промислової революції. Суттєва частка ринку ЦСХ належить технологіям точного землеробства.

Ера точного землеробства почалася з появою деяких ключових технологій. Глобальні системи позиціонування (GPS) дозволили новаторам в сільському господарстві розробити методи географічної прив'язки до мінливим польових умов. Точне землеробство – загальний термін для опису сільськогосподарських інструментів, заснованих на спостереженні, вимірюванні та реагуванні на зміни у межах поля за допомогою управління посівами. Це стало можливим завдяки використанню Глобальної системи позиціонування (або супутників GPS) або Глобальної навігаційної супутникової системи (ГНСС), які дозволяють керівникам ферм реагувати на зміни на полях. Цей підхід дозволяє фермерам приймати важливі рішення щодо управління ресурсами як на місці, так і в режимі реального часу.

У період з 2008 по 2018 рр. Міністерством сільського господарства США виділено 287,7 млн. \$ на різноманітні науково-дослідні проекти з метою розвитку та розширення використання засобів автоматизації або механізації у сільськогосподарському виробництві та переробці. Більшість цих проектів зосереджувались на високоточному землеробстві, яке включає набір складних або «розумних» технологій, які пристосовують потреби рослин до конкретного середовища або умов вирощування, таких як: точні системи зрошення, розрахунок та дозоване внесення добрив, боротьба з шкідниками чи бур'янами. Наприклад, розумний обприскувач визначає

окремі дерева у саду, їх розмір, форму та щільність листя, щоб регулювати обприскування та зменшити використання гербіцидів. Розумна зрошувальна система забезпечує водою лише рослини, які її потребують, коли їм це потрібно, постійно пристосовуючись до умов посіву в міру зміни погоди.

У США великі за розміром господарства все частіше використовують точне землеробство та долають технологічні бар'єри для впровадження цифрових технологій. Але надзвичайно мало невеликих фермерських господарств у США впровадили технології точного землеробства. В той же час, малі форми господарювання складають понад 85% від загальної кількості фермерських господарств США.

Проте, пандемія covid-19 внесла свої зміни. Очікується, що ринок точного землеробства виросте в довгостроковій перспективі після спалаху COVID-19, оскільки точне землеробство дозволяє відстежувати стан посівів, без фізичної присутності агронома, за рахунок використання автоматизації, зводячи до мінімуму потребу в контактах з іншими людьми, що вкрай важливо в умовах пандемії.

Пандемія COVID-19 викликала гострий дефіцит робочої сили в сільському господарстві у всьому світі. Через спалах COVID-19 управління персоналом в сільському господарстві залишається найбільш постраждалою галуззю. Пандемія значній мірі негативно впливає на доходи мільйонів робочих, зайнятих в експортно-орієнтованому трудомісткому сільськогосподарському виробництві. Пандемія також може мати серйозний вплив на сферу переробки через брак робочої сили і тимчасового припинення виробництва. Проблеми з робочою силою відчув на собі також сільськогосподарський сектор США. Збором сільськогосподарської продукції, роботою на фермах і птахофермах в США займаються, як правило, нелегальні некваліфіковані робітники з країн Південної Америки. Однак, у зв'язку з пандемією covid-19 кордони закриті повністю або перетин кордону між США та Мексикою вкрай складний.

Щоб подолати брак робочої сили і скоротити витрати, вчені з Університету штату Вашингтон розробили роботизовану машину для в'язки хмелю. Дослідники з Університету Джорджії вдосконалюють доступні автоматизовані технології для ефективного збору врожаю чорниці. Новий метод обрізки, розроблений в університеті штату Пенсільванія, може скоротити час обрізки на 42% і заощадити 136 \$ на акр. Автоматизація також може знизити небезпеку праці. Наприклад, пристрій для збору врожаю, розроблений в Пенсільванії, виключив падіння зі сходів працівників і скоротив час, який збирачі яблук проводять в незручних і небезпечних позах (з 65% до 43% часу збору врожаю).

Вчені з Університету Флориди розробили робота, який збирає та передає на мапу інформацію щодо розташування фруктів на цитрусових деревах. Дослідники з Каліфорнійського університету в м. Девіс розробили візки для

збору фруктів з інструментами, які відображають розташування фруктів в саду. Ці автоматизовані пристрої допомогли фермерам побачити місця, де виникають виробничі проблеми, щоб вони могли приймати цілеспрямовані та ефективні управлінські рішення. Точні оцінки врожайності також важливі для програмування збиральних машин і прийняття маркетингових рішень.

Автоматизовані технології виявлення хвороб і боротьби з ними можуть знизити втрати врожаю. Наприклад, вчені Університету штату Айова керують розробкою технологій, що знижують рівень вживання пестицидів. Вчені з Університету штату Вашингтон розробили дрони для відлякування птахів, які завдають шкоди плодовим культурам. Крім того, портативні пристрої, розроблені дослідниками Гавайського університету, надають виробникам кави недорогий спосіб виявити нестачу води в листі і оптимізувати зрошення.

Брак робочої сили відчувається під час збору полуниці в США. Тому, Департамент сільського господарства та побутових послуг штату Флорида виділив фінансування для університету Центральної Флориди на науковий проект по розробці механічної руки – «захоплення». Цей пристрій буде імітувати людську руку і пальці при зборі полуниці, не пошкоджуючи плоди. Технологія є універсальною для збору різних сортів полуниці. В рамках проекту також буде оцінений економічний ефект від створення такого «захоплення».

На даний момент команда проекту доопрацювала свій дизайн і виготовила два прототипи. Обидва прототипи пройшли лабораторні та польові випробування, а один був інтегрований з роботизованою платформою для збирання врожаю. Команда вчених буде вимірювати результативність проекту в залежності від кількості сортів полуниці, до яких може бути застосований механізм збору, і за кількістю виробників, які вирішать застосувати цю технологію у себе в господарстві.

Висновки. Цифрові технології проникають в усі галузі економіки та сфери життя. За допомогою останніх може бути значно підвищена продуктивність сільськогосподарського виробництва. Цифрова революція в сільському господарстві почалася із застосування методів точного землеробства. Зараз цифрові технології охопили всі галузі сільського господарства. Пандемія covid - 19 лише прискорила процеси проникнення цифрових технологій у сільськогосподарську, а також суміжні галузі. Таких масштабних технологічних змін аграрний сектор не знав з кінця XIX - початку XX ст. На цифрову революцію в сільському господарстві покладаються великі надії щодо подолання впливу глобального потепління на сільськогосподарську галузьта обмеженого доступу населення планети до продовольчих ресурсів.

Список літератури

1. Digital agriculture. Project Breakthrough. Digital Agriculture. URL: <http://breakthrough.unglobalcompact.org/disruptive-technologies/digital-agriculture/>
2. What is digital agriculture? 2020. Purdue University. URL: <https://ag.purdue.edu/digitalag/>.
3. Digital agriculture. Agriculture Victoria. 2020. URL: <https://agriculture.vic.gov.au/farm-management/digital-agriculture/what-is-digital-agriculture>.

УДК 005.31

Вихор М. В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Системний підхід в операційному менеджменті організацій

Досліджені особливості застосування системного підходу в операційному менеджменті організацій. Визначено сутність та розкрито структуру операційної системи, взаємозв'язок та взаємовплив її основних підсистем і елементи.

Ключові слова: система, операційна система, системний підхід у операційному менеджменті, підсистеми, елементи.

Системний підхід у менеджменті отримав свій розвиток у 50-60 роках ХХ століття і передбачає, із позиції загальної теорії систем, погляд на підприємства і організації, як на відкриті соціально-економічні системи, які мають складну внутрішню структуру і взаємозв'язки між підсистемами і елементами. Саме поєднання елементів і підсистем та характеристики взаємозв'язків визначають властивості організацій як суб'єктів господарювання і об'єктів управління.

Враховуючи, що із позиції загальної теорії систем, всі системи є ієрархічні, у структурі соціально-економічної системи організацій виділяють ряд підсистем, які можна розглядати як відносно самостійні системи зі своїми елементами, зв'язками і властивостями.

Центральною із них є операційна система організації, яку науковці розглядають як сукупність взаємодіючих і взаємозв'язаних елементів, які забезпечують цілеспрямоване перетворення вхідних ресурсів у вихідні результати або продукти, які пропонуються на ринок покупцям [1, с.41]. При чому, чим меншими обсягами вхідних ресурсів буде забезпечений відповідний результат, тим вищим є рівень ефективності операційної системи.

Властивості операційної системи організації залежать від того які підсистеми і елементи до неї входять, і який характер взаємозв'язків між ними. Зауважимо, що у структурі операційної системи за різними класифікаційними ознаками можна виділити ряд підсистем. Як зазначає Михайловська О.В. «підсистема – це сукупність взаємозв'язаних і

взаємодіючих елементів, які реалізують певну групу функцій системи» [2, с.73]. Зокрема, за роллю у процесі трансформації вхідних ресурсів у вихідні результати виділяють підсистеми переробки і забезпечення [3, с.60]. Переробна підсистема – це частина операційної системи організації, яка, власне, забезпечує трансформацію вхідних ресурсів у вихідні результати. Елементами переробної підсистеми виступають сировина і матеріали, засоби виробництва, виробничий персонал та інші.

Підсистема забезпечення – це, відповідно, частина операційної системи, яка виконує функцію забезпечення переробної підсистеми ресурсами, інформацією, енергією та іншими складовими, необхідними для забезпечення трансформаційного процесу. У її складі можна виділити підсистеми нижчого рівня, зокрема, підсистему техніко-технологічної підготовки виробництва, підсистему ресурсного забезпечення, підсистему технічного обслуговування і ремонтів.

За функціональною спрямованістю у структурі операційної системи виділяють підсистеми планування і контролю та реалізації планів. Призначенням підсистеми планування і контролю є отримання інформації про стан операційної системи, її переробка і видача необхідних управлінських рішень. Призначенням підсистеми реалізації є впровадження прийнятих рішень і переведення операційної системи із одного стану до іншого. При цьому слід мати на увазі, що, по суті, будь-яке рішення, яке виникає у підсистемі планування і контролю, спрямоване на зміну відповідних властивостей операційної системи у бік підвищення її ефективності. Реально, цього може і не трапитися, якщо саме рішення було помилковим, або підсистема реалізації не змогла забезпечити його належне виконання.

За відношенням до процесу управління у структурі операційної системи можна виділити підсистеми управляючої і управляємої. Управляюча підсистема розглядається як сукупність елементів і зв'язків між ними, які здійснюють управлінський вплив на операційну систему. До елементів управляючої підсистеми належать цілі і завдання операційної системи, принципи та функції менеджменту операцій, кадри операційного менеджменту, стилі управління, управлінська інформація, політика, тактика, процедури і правила операційної діяльності. Кожен із цих елементів управляючої підсистеми та зв'язки між ними повинні забезпечувати набуття і підтримку операційною системою бажаних властивостей. В іншому випадку вони мають піддаватись необхідним корективам.

Управляємої підсистему операційної системи можна визначити як сукупність елементів і зв'язків між ними, на які здійснюється управлінський вплив з боку управляючої підсистеми. До них відносяться предмети праці, засоби виробництва, виробничий персонал та інші елементи операційного процесу.

Не зважаючи на певну умовність поділу операційної системи організації на відповідні підсистеми і елементи, оскільки їх розмежування є достатньо відносним, це дає можливість операційним менеджерам краще

зрозуміти їх взаємозв'язки, характер впливу на властивості операційної системи і, таким чином прийняти ті рішення, які сприятимуть набуттю операційною системою бажаних для даних умов її функціонування властивостей.

Список літератури

1. Трут О.О. Операційний менеджмент: підручник. Київ: Академвидав. 2013. 348 с.
2. Михайловська О.В. Операційний менеджмент. Навчальний посібник. Київ: Кондор. 2008. 550 с.
3. Плотніченко С.Р., Безверхня Ю.В. Операційний менеджмент в системі управління підприємством. Зб. наук. праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2016. № 1. С. 59-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2016_1_13

УДК 330.32/.35:658.14/.16

Однорог М.А., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Проблеми оптимізації структури капіталу підприємства

Метою дослідження є проблеми оптимізації структури капіталу підприємства. Оптимізація структури капіталу є необхідною умовою адаптації підприємств незалежно від галузі економіки, до якої вони належать, до змін в розвитку економіки.

Ключові слова: капітал, оптимізація, структура, управління, ефективність.

Необхідність комплексної системи управління майном підприємства та стійкі позитивні результати з точки зору періодичного виникнення економічної кризи вимагає глибокого вивчення причинного зв'язку та механізму формування показників результативності діяльності суб'єкта господарювання, вдосконалення існуючих та розвиток нових підходів до проблеми адекватності фінансової діяльності та збалансованості підприємства, оптимальної його структури та джерел фінансування.

Вирішення питань управління ефективністю щодо структурування капіталу потребує переосмислення теоретичної концепції «структури капіталу підприємства», необхідно провести аналіз факторів формування капіталу та практична розробка його оптимальної структури.

Досягнення оптимальної структури капіталу реалізується засобами адекватної системи управління підприємством. Кожному підприємству доцільно розробляти політику засновану на стратегії формування капіталу. Однак максимальна ефективність управління структурою капіталу може бути досягнута за умови систематичного підходу та раціонального поєднання стратегічних і тактичних заходів.

У зв'язку з цим важливим завданням досліджень є синтез теоретичних основ обґрунтування конкретних практичних рекомендацій щодо

вдосконалення методологічних підходів до вирішення цієї проблеми в сучасних умовах економічного розвитку. Ефективність підприємства залежить від належної стратегії управління капіталом, важлива складова тут полягає в оптимізації його структури. Отже, основним завданням керівництва має бути формування найбільш відповідної структури капіталу підприємства для забезпечення ефективності господарської діяльності.

У процесі економічного розвитку в Україні потреба в капіталі кожного підприємства зростає. Вивчення характеристики капіталу, економічної субстанції та її структури, а також необхідність та практичне значення доводить, що капітал є основою для розвитку підприємств в Україні.

На сучасному етапі розвитку економіки стабільність та економічне зростання підприємства залежать від його фінансової спроможності, яка також забезпечується конкурентоспроможністю та здатністю до оновлення основних фондів.

У процесі економічного розвитку на підприємстві існує потреба у зростанні капіталу, формуванням фондів, що забезпечуються як власними, так і позиковими коштами.

На наш погляд, також виникає потреба в позикових коштах при розширенні частки ринку підприємства, модернізації виробництва, освоєння нової продукції та багато іншого.

Тобто, у підприємства, що має фінансові зобов'язання існує необхідність залучення коштів. Реалізація цільової компанії вимагає як мінімум постійного фінансування. Часто на практиці короткостроковий позиковий капітал є тимчасовим джерелом активів на підприємствах, які не мають достатнього власного капіталу і не можуть отримати довгострокові позики. Це мінімальний оборотний актив підприємства, який може йому знадобитися за різних тимчасових або випадкових обставин. Фінансове становище підприємства є задовільним, якщо воно має достатню кількість найбільш мобільних активів, тобто активів, що мають дуже високий оборот за рахунок чого приносять значний дохід.

Формування мінімально необхідних коштів з використанням позикового капіталу відіграє вирішальну роль у підтримці високої прибутковості та ліквідності підприємства. Нестача капіталу призводить до нездатності підтримати відповідний рівень постійного підприємництва, а відсутність доступних коштів обмежує господарські операції, внутрішні інвестиції і так далі.

Використання різних видів боргу на підприємствах допомагає прискорити процес обороту коштів, збільшити рентабельність вкладеного капіталу, підвищити ефективність роботи.

Традиційні джерела боргу, в розвиненій системі товарно-грошових відносин, пов'язані з особливостями кругообігу капіталу при відтворювальному процесі.

Сьогодні економічна діяльність підприємств має істотний вплив на торгівлю та економіку. Динамічне зростання основних показників

підприємств будь-якого сектору економіки має вирішальне значення для вирішення проблем щодо ефективної економічної діяльності, потреб економіки, населення та досягнення європейських стандартів обслуговування.

Аналіз структури капіталу є однією з найбільш важливих і складних проблеми, яку потрібно вирішити в процесі управління фінансами підприємства.

Тому існує потреба зрозуміти поняття «оптимізації структури капіталу».

Суть принципу оптимізації полягає у виборі такого рішення, що дає можливість враховувати внутрішні спроможності та зовнішні умови підприємства. Оптимізація – це вибір економічного показника, що дозволяє порівняти ефективність будь-яких рішень.

Оптимізація структури капіталу – це співвідношення між власним капіталом та боргом, що забезпечується найбільш ефективною пропорційністю між прибутковістю і фінансовою стабільністю підприємства.

В даний час найбільш широко розвинені західними теоретиками-фінансистами дві основні теорії, які конкурують між собою – статична та ієрархічна теорія структура капіталу.

Проте на практиці, менеджери вважають за краще не використовувати теорії та моделі, а прості евристичні підходи, за допомогою яких можна зрозуміти алгоритми вирішення проблеми.

При формуванні оптимальної структури капіталу підприємства слід враховувати вплив суб'єктивних та об'єктивних факторів.

Також доцільно зазначити, підприємство не впливає на фактори навколишнього середовища і їх слід сприймати як даність. Фактори внутрішнього середовища піддаються коригуванню шляхом прийняття та впровадження різних управлінських рішень.

Таким чином, оптимізація структури капіталу є важливим кроком у стратегічному плануванні, яка полягає у визначенні значення коефіцієнта між власним капіталом та вартістю залучених коштів підприємств.

Список літератури

1. Білоченко А.М. Фінансовий капітал в Україні: особливості формування та перспективи розвитку. Фінанси України. 2008. № 3. С. 94-100.
2. Давиденко Н.М. Фінансовий леверидж в оптимізації структури капіталу акціонерних товариств. Агросвіт. 2015. № 1. С. 10-13.
3. Куц. Л.Л. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2012. 114 с.

УДК:352.07(1-22):321.74

Іванова Л.С. канд. екон. наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

Особливості прояву народовладдя в управлінні сільської громади

Висвітлено особливості прояву народовладдя в управлінні сільських громад на сучасному етапі проведення адміністративних реформ у державі. Розкрито специфіку вибору управлінців сільськими громадами.

Ключові слова: управління, самоврядування, сільські громади, органи управління, колективна солідарність.

Місцеве самоврядування є за своєю природою соціальним інститутом і являє собою одну з форм самоорганізації суспільства [1]. Один із суб'єктів самоврядування - сільські місцеві співтовариства. Сільське співтовариство можна визначити як об'єднання громадян, які проживають в сільському населеному пункті, яке має власність громади, місцевий бюджет, виборний представницький орган місцевого самоврядування.

Управління в сільських поселеннях має суттєву специфіку в порівнянні з містами, що обумовлено певними чинниками: відносно мала територіальна концентрація населення; переважання сільськогосподарського виробництва; сезонність та неповна зайнятість працездатного населення; низький рівень матеріального забезпечення жителів сільського населення; слабо розвинена виробнича і соціальна інфраструктура; низький рівень благоустрою сільського населеного пункту, а також розвиток медичного, побутового та інших видів обслуговування; проблема доступу до отримання освіти; властиві для даного регіону традиції та звичаї тощо.

Низький рівень соціально-економічний розвиток сільських населених пунктів, розшарування в рівнях якості життя між містом та селом спричинили міграцію сільських жителів в міста та за кордон, що загострило проблему відтворення кадрів на селі [2].

Спостерігаючи на протязі тривалого історичного періоду часу невдалі спроби адміністративних реформ, значна частина сільських жителів з настоогою відноситься до нововведень щодо процесу децентралізації. Крім того, історично протягом багатьох поколінь в середовищі сільського співтовариства сформувався негативний образ місцевої влади, та загострення суперечностей між формальними і неформальними лідерами сільської громади.

На нашу думку дана обставина викликана в першу чергу низьким рівнем інформованості сільського населення про діяльність органів місцевого самоврядування в напрямках розбудови соціальної інфраструктури, освіти, тощо. Основним джерелом інформації про їх діяльність є неформальні вербальні зв'язки, де інформація є в більшості випадків суб'єктивна.

Для сільського співтовариства характерними рисами є прояв тісних емоційно-позитивних зв'язків між його членами; відсутністю анонімності спілкування; форми спілкування - більш прості, ніж в місті, менша автономність побуту, більш прояв взаємодопомоги і колективної солідарності. Необхідно зазначити, що спосіб життя селян визначається

впливом місцевих звичаїв і традицій, що проявляється в соціальному контролі за поведінкою жителів, особливо з боку старшого покоління [3]. Специфічною рисою сільського співіснування є значний вплив громадської думки на поведінку членів сільської громади.

На окрему увагу заслуговують фактори, що впливають на рекрутування в органи місцевих органів самоврядування, і специфічні особливості управління в сільських громадах. Перш за все, варто відзначити тісне переплетення родинних та дружніх взаємозв'язків. Сільські жителі віддають перевагу авторитетним на селі людям, які користуються симпатією і довірою у односельчан, які живуть все життя в цьому селі та знають їхні проблеми. При цьому враховуються: досвід роботи в органах державної влади та місцевого самоврядування, професійні якості. Важливим критерієм для електорату села є спосіб життя, сімейний стан кандидата, його особисті якості [4].

У зв'язку з тим, що кандидати і так дуже добре відомі електорату, то їх агітаційна робота, що є складовою передвиборчої кампанії в сільських населених пунктах проходить неактивно. Тим не менше, в селах, де неформальний взаємозв'язок між членами сільської громади набагато міцніший та глибший, ніж в містах, явка виборців при голосуванні на місцевих виборах значно вища ніж міських поселеннях. У невеликих селах думка їх жителя, щодо розвитку сільської громади підпорядкована більшості.

Особливу проблему представляє стан соціальної бази рекрутування в органи місцевого самоврядування. Основні соціальні групи, з яких може бути проведено рекрутування, як правило, вузькі за своїм складом. Незважаючи на високий відсоток жителів сільських поселень, які мають досвід роботи в органах державної влади та місцевого самоврядування очолити місцеві сільські громади активно прагнуть представники місцевих бізнес-груп. У виборах на селі значну роль відіграє найбільш активний соціальний прошарок - інтелігенція.

В процесі нашого дослідження виділено три основні соціальні групи кандидатів в органи місцевого самоврядування: 1) професійні управлінці, які мають досвід роботи в органах місцевої влади; 2) вихідці з місцевих бізнес-структур; 3) інтелігенція - представники бюджетної сфери.

Представники органів місцевих органів самоврядування, тривалий час пов'язані з управлінням на місцевому рівні, мають певний політичний та управлінський досвід в цій сфері, володіють необхідними знаннями та навичками управління, здатні більш оперативно реагувати на всі нововведення, зміни в сфері діяльності суб'єктів управління сільської об'єднаної територіальної громади.

Прихід нової команди в органи управління спричиняє початок кадрових змін у владі. Сільські жителі покладають великі надії щодо покращення ситуації в сільській громаді на нового, більш ефективного, на їхню думку, керівника, якщо попередній не виконував свої обов'язки. Однак адаптація управління в новому середовищі діяльності вимагає певного часу,

що характеризується в певній мірі прийняттям невиважених управлінських рішень, що викликано відсутністю знань та практичного досвіду.

Останні роки спостерігаються спроби проникнення в органи місцевої влади підприємців, вихідців з бізнес-структур, що створює небезпеку орієнтації діяльності органів місцевого самоврядування на інтереси підприємців, та буде перешкоджати позитивному розвитку сільської громади.

Інтелігенція займає особливе становище на селі. Серед населення зберігається авторитет інтелігенції, від її представників чекають вирішення існуючих на селі проблем, реальних результатів діяльності. Найбільшу частку серед кандидатів в органи влади сільських поселень становлять працівники освіти. Учитель на селі є безперечним неформальним лідером сільської громади [5]. Але незважаючи на те, що представники інтелігенції мають, як правило, вищу освіту, їх професійні навички в більшості випадків не відповідають вимогам, що висуваються до менеджерів.

Як свідчать результати першого етапу адміністративно-територіальної реформи в органах місцевого самоврядування виник дефіцит управлінців через низьку їх якість, що характеризується не готовністю до діяльності в сучасних правових та економічних умовах функціонування сільської громади. Вищезазначена обставина викликана низьким їх фаховим рівнем підготовки, яку майбутні управлінці органів самоврядування отримують у вищих навчальних закладах. Нині підготовку подібних фахівців готують викладачі, які теоретичними знаннями при відсутності практичного досвіду, що спричиняє проблему розбіжностей між теорією і практикою діяльності органів місцевого самоврядування.

Необхідно зазначити, що діяльність органів місцевого самоврядування через персоналізації соціальних взаємовідносин, наявність потужних ресурсів контролю з боку сільської громади, зокрема через її представників – депутатів сільської територіальної громади відпадає потреба в побудові розгалужених, забюрократизованих управлінських структур.

Список літератури

1. Козлова Л. В. Місцеве самоврядування як фактор соціально-економічного розвитку регіону. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 8. С. 231–237.
2. Коляденко Д. Л. Людський капітал – фактор інституціональної трансформації в АПК. Ефективна економіка. 2017. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_5_39.
3. Шанин Т. Великий незнакомец: Крестьяне и фермеры в современном мире. М. : Прогресс–Академия, 1992. 428 с.
4. Фадеева О. Никулин А., Данилов В. Шанин Т. Типология семейных стратегий. Рефлексивное крестьяноведение. Десятилетие исследования сельской России. М.: ВШСЭН, РОС–СПЭН, 2002. С. 215–226.
5. Рывкина Р.В. Образ жизни сельского населения (методология, методика и результаты изучения социально–экономических аспектов жизнедеятельности). Новосибирск: Наука, 1979. 230 с.

Василенко О.І., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

vasylenko521@gmail.com

Аналітична модель конкурентоспроможності аграрного закладу вищої освіти

Запропоновано Аналітичну модель, що включає базу даних 19 українських аграрних закладів вищої освіти і яка дозволяє здійснити порівняльний аналіз за критеріями рейтингових систем оцінки, а також формувати звіти самоаналізу діяльності ЗВО.

Ключові слова: база даних, аналітичний звіт, критерії конкурентоспроможності, стратегія управління, статистична обробка інформації.

Сучасні підходи прийняття управлінських рішень передбачають застосування автоматизованої системи управління або інструментарію, що забезпечує автоматизацію процесів збору, аналізу, обробки даних та розрахунок прогнозованих показників діяльності організації [1-2]. Великий об'єм даних, різноманітність джерел інформації, швидка динаміка змін процесів і необхідність обробки великого об'єму інформації, а також необхідність візуалізації отриманих результатів потребує автоматизації конкурентної стратегії на різних етапах її впровадження. Для вирішення даного питання запропоновано систему аналітичної моделі для аграрного закладу вищої освіти.

Аналітична модель конкурентоспроможності аграрних закладів вищої освіти - це інструмент, який включає такі задачі:

- самоаналіз діяльності закладу;
- розрахунок критеріїв конкурентоспроможності;
- порівняльний аналіз критеріїв конкурентоспроможності з іншими аграрними закладами вищої освіти;
- прогноз ефективності критеріїв конкурентоспроможності;
- розробка стратегії управлінських рішень;
- формування бази даних аналітичних звітів.

Мета - ефективне управління конкурентоспроможністю аграрного закладу вищої освіти.

Відповідно до запропонованого алгоритму розробки конкурентної стратегії першим етапом є дослідження ринку освітніх послуг і визначення потреб споживачів різних груп стейкхолдерів, як правило, у формі анкетування та звітів моніторингу [3], які можна завантажити в Аналітичну модель конкурентоспроможності аграрних ЗВО у вигляді файлів та документів в розділ "База даних аналітичної моделі" (рис.1).

Другим етапом є визначення лідерів на ринку освітніх послуг. Запропонована аналітична модель конкурентоспроможності аграрного ЗВО

(Аналітична модель) включає базу даних, яка дозволяє здійснити порівняльний аналіз аграрних ЗВО за загальним індексом рейтингової оцінки "Топ-200 Україна" на протязі 2014-2019 рр. та за її критеріями, а також порівняльний аналіз за критеріями рейтингової системи оцінки Webometrics в період 2019-2020 рр. (рис.1, 2).

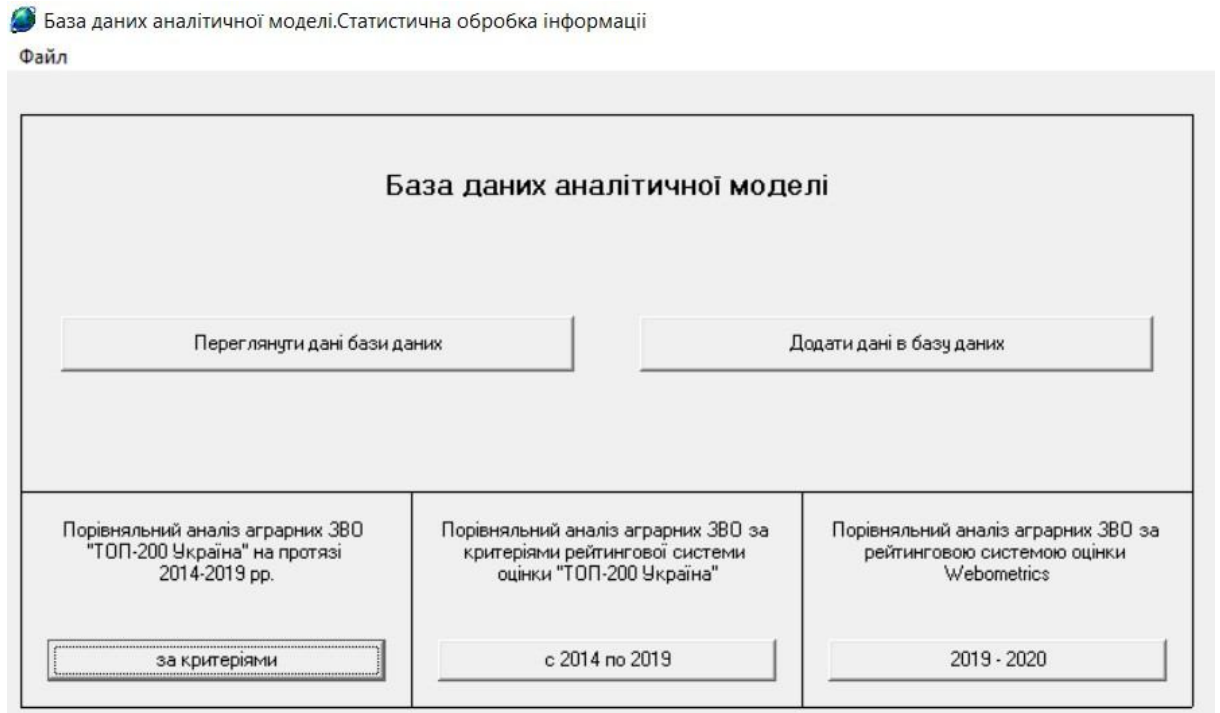
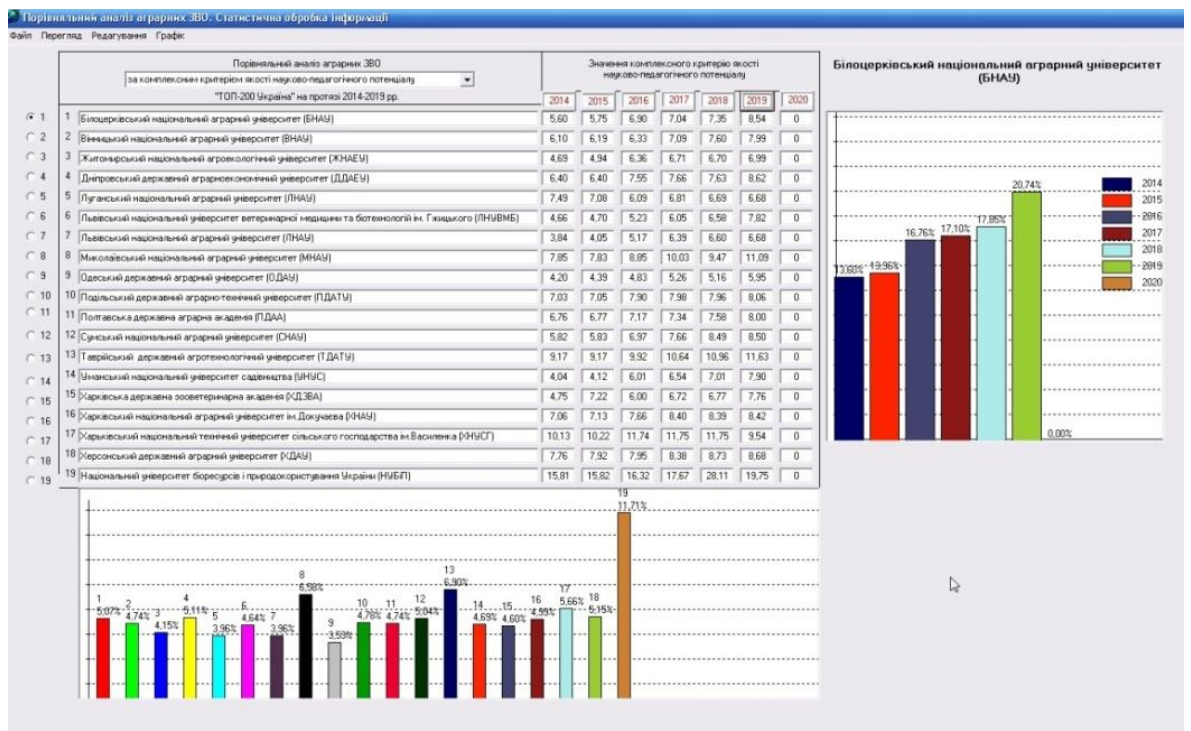

Рис.1. База даних аналітичної моделі (розроблено автором)

Рис. 2. Порівняльний аналіз аграрних ЗВО за комплексним критерієм якості навчання “Топ-200 Україна”у 2019 р., побудований в Аналітичній моделі (розроблено автором)

Функція порівняльного аналізу Аналітичної моделі передбачає можливість побудови для будь-якого аграрного ЗВО з бази даних (запрограмовано 19 українських аграрних ЗВО) динаміки зміни загального індексу рейтингової оцінки або одного з трьох критеріїв рейтингової оцінки “Топ-200 Україна”: комплексного критерію якості НПП, комплексного критерію міжнародного визнання, комплексного критерію якості навчання. В основі побудови діаграм динаміки зміни критеріїв лежить принцип статистичної обробки інформації щодо розподілу відсотків даного показника від даних загальної кількості показників, що обралися для порівняльного аналізу.

Для рейтингової системи оцінки Webometrics порівняльний аналіз здійснюється для критеріїв: Presence Rank (присутність), ImpactRank (імпакт фактор), Openess Rank (відкритість), Excellence Rank (якість). Візуалізація порівняльного аналізу різних критеріїв в Аналітичній моделі конкурентоспроможності аграрних ЗВО дозволяє нам встановити лідерів на ринку освітніх послуг аграрної сфери.

Четвертим етапом алгоритму розробки конкурентної стратегії є самоаналіз діяльності ЗВО, встановлення власних сильних і слабких сторін. Аналітична модель передбачає форму SWOT- аналізу, в якій пропонується 10 критеріїв, які ЗВО повинен за показниками своєї діяльності віднести до компоненту слабкої чи сильної сторони.

За результатами самоаналізу діяльності аграрного ЗВО, аналізу можливостей і загроз університету варто здійснити диференціацію послуг з метою пошуку унікальності (п’ятий етап алгоритму розробки конкурентної стратегії). На даному етапі визначаються вектори розвитку ЗВО з метою посилення слабких сторін або відмови від розвитку даних критеріїв конкурентоспроможності і переорієнтації на нові.

Шостий етап – безпосередньо “Розробка конкурентної стратегії”, в якій варто врахувати показники критеріїв на сьогоднішній день або розрахунок їх з врахуванням прогнозованих значень. Для цього в Аналітичній моделі передбачено функцію “Підготувати аналітичний звіт”, в якому передбачено розрахунок критеріїв конкурентоспроможності за однією з двох рейтингових систем оцінки: “Топ-200 Україна” або Webometrics.

Отже, в основі прийняття управлінських рішень з метою підвищення конкурентоспроможності аграрного закладу вищої освіти має бути акцент на розвитку сильних сторін, посилення слабких, визначення і розвиток унікальних особливостей, диференціація або пошук нових послуг. Якісно і ефективно це можна зробити з застосуванням автоматизованого формування аналітичних звітів. Запропонована Аналітична модель конкурентоспроможності аграрного закладу вищої освіти може бути зручним

інструментарієм, який враховує специфіку ринку освітніх послуг аграрної сфери.

Список літератури

1. Столярчук І., Чайковська О., Саяпіна Т. Сучасні інструменти бізнес-аналізу в ERP-системах на прикладі ERP лінійки BUSINESS AUTOMATION SOFTWARE. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері, 2019. Т.2 №1. С. 86-94. doi:10.34866/2617-796x.2.1.2019.175657.
2. Брускин С.Н. Методы и инструменты продвинутой бизнес-аналитики для корпоративных информационно-аналитических систем в эпоху цифровой трансформации. Труды XI Междун. науч.-практ. конф. "Современные информационные технологии и IT - образование" (SITITO'2016)]. 2016. С. 234-239.
3. Vasylenko O. (2019). Evaluation of changes in the market of agrarian educational services and their impact on competitiveness criteria formation. The Book of Abstract is a part of Multidisciplinary Conference for Young Researchers. Bila Tserkva, pp. 42-44. (in Ukrainian).

УДК 336.71

Kugai K., senior teacher

Soroka M., 4th year student

Kyiv National University of Technologies and Design

Banking operations financial monitoring as a guarantee for Ukrainian banking system stability

У статті розглянуто поняття банківської системи та фінансового моніторингу банківських операцій. Проаналізовано необхідність функціонування досконалої системи фінансового моніторингу та його вплив на стабільність банківської системи.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, банківські операції, банківська система України, стабільність банківської системи, розвиток.

The article considers the concept of banking system and financial monitoring of banking operations. The necessity for ideal financial monitoring system and its influence on the stability of the banking system is analyzed.

Key words: financial monitoring, banking operations, Ukrainian banking system, banking system stability, development.

The end of the 20th century marked the Soviet Union collapse and Ukraine's independence. The domestic banking system underwent various structural changes. Therefore, the legislative support for Ukrainian banking system functioning dates back to 1991 – the adoption of the Law of Ukrainian SSR “On Banks and Banking Activities”.

A two-tier banking system was organized in Ukraine due to the development of market economy in the country and integration into international economic relations.

This provides for the following levels: the first – the Central Bank, whose role is performed by the National Bank of Ukraine, and the second – all other state and commercial banks, country's financial institutions.

Therefore one can formulate a definition of Ukrainian banking system – fairly extensive set of banks and banking institutions, financial and credit institutions that operate within a holistic financial and credit mechanism. It is managed and subordinated to the National Bank of Ukraine.

However, despite almost 30-year history of independent Ukraine, we still notice some uncertainty in approaches to generalizing the concept of “banking system stability”. Thus, V.V. Kovalenko calls banking system stability a key problem of the times and claims that the country's economy stability as a whole depends on the stability of its banking system [2]. At the same time, V.O. Zinchenko in his publication emphasizes that stability is determined by the ability of a system to maintain its quality in changing environment and internal transformations. He believes that maintaining the system stability is an inner goal of the system [5]. Also, O.V. Popov confirms that the problem of ensuring financial stability and reliability of the banking institutions has its own features, which are manifested in the sources of their financial resources formation, asset structure, performance evaluation, etc. [4]. J.M. Dovhan, in turn, affirms that banking system stability at macro level is the ability of a banking system to overcome crises in various areas and continue to operate, without causing the need for economic agents to radically change their goals and objectives for customers, even in significantly negative consequences [1].

That is, the stability of the banking system is the process of creating a mechanism aimed at preventing banking crises, promoting banking system development and the economy as a whole.

In our opinion, one of the methods for ensuring the stability of Ukrainian banking system is the financial monitoring of banking operations.

Financial monitoring aim is to protect the banking system as an important component of the country's economic system as a whole from money laundering and proceeds of crime. This is a key factor in protecting the economy, since the uncontrolled inflow and outflow of large amounts of money, the source of which is not confirmed, that is, “dirty” money, can destroy the national economy of the host country. Excessive cash flows in circulation distort the demand for cash, interest rates and thus lead to inflation. Each year billions of dollars outflow from the economic system threatens not only the stability and development of individual national economies, but also the international financial system as a whole.

In other words, financial monitoring is a mechanism for protecting the national economy through the banking system stability control, which is manifested in the detection of illegally obtained funds. Financial monitoring is carried out by commercial banks and non-banking financial institutions. The National Bank of Ukraine sets requirements for combating the laundering of illegally obtained income in banks and non-banking institutions and checks their compliance.

According to the official website of the National Bank of Ukraine, banks and non-banking institutions carry out financial monitoring by checking clients and analyzing their financial transactions and in case of suspicious activity notify the State Financial Monitoring Service and law enforcement agencies of Ukraine [3].

Thus, taking into account the information given above, it can be argued that financial monitoring of ongoing banking operations is an important component of the mechanism to ensure the stability of Ukrainian banking system.

Thus, given the above information, it can be said that financial monitoring of banking operations is an important component of the mechanism for ensuring Ukrainian banking system stability.

References

1. Dovhan Zh.M. (2011). «Bazel III» u zabezpechenni finansovoi stikosti bankivskoi systemy [“Basel III” in ensuring the financial stability of the banking system] / Zh.M. Dovhan // Visnyk universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy. No 1 (10), pp. 224-229.
2. Kovalenko V.V. (2010). Stratehichne upravlinnia finansovoiu stikosti bankivskoi systemy: metodolohiia i praktyka: monohrafiia. [Strategic management of banking system financial stability: methodology and practice: monograph]. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 228 p.
3. Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official site of the National Bank of Ukraine]. Available at: <http://www.bank.gov.ua>
4. Popov O.V. (2014). Zabezpechennia finansovoi stikosti bankivskoi systemy [Ensuring the financial stability of the banking system] . «Upravlinnia rozvytkom», No10 (173).
5. Zinchenko V.O. (2007). Sutnist i poniattia stikosti bankivskoi systemy [The essence and concept of banking system stability]. Visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy. No 2 (23), pp. 84–87.

УДК 336.115:330.32

Бондар О.С., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Модельний ризик та помилки, що дають неточні результати

Використання моделей неминує призводить до модельного ризику, який представляє собою різні наслідки від прийняття рішень, які впливають із невірних або неправильно інтерпретованих результатах моделей. Модельний ризик може привести до помилкових рішень, фінансових втрат, невірної стратегій розвитку або втрати репутації.

Ключові слова: модель; модельний ризик; помилка моделі; типова система управління ризиками; модель управління ризиками та контроль; невизначеність моделі.

Процес прийняття рішень все частіше починають спиратися на методи машинного навчання, яке на відміну від традиційних статистичних методів, не передбачає формалізації математичних основ для прийняття рішення.

Якщо алгоритм видає рішення і це рішення пройшло успішне апробування на тестовій вибірці, то його можна починати застосовувати. Це призводить до того, що в більшій кількості сфер починають безконтрольно застосовуватися математичні моделі. Зростання кількості моделей відбувається в геометричній прогресії. Разом з цим зростають і витрати, які пов'язані із їх застосуванням. Ці витрати включають витрати на розробку, валідацію, та застосування моделей. Однак ще більша частина витрат обумовлена непередбаченими наслідками використання моделей, в тому числі фінансовими втратами. І ці наслідки мають бути заздалегідь вивчені і, відвернені в рамках управління модельним ризиком.

Модель - це чисельний метод, система інструментальних засобів та технологій, які застосовують статистичні, економічні, фінансові або математичні теорії, техніки і припущення для переробки вхідних даних в кількісні оцінки. Модель складається з трьох компонентів: вхідної інформації, яка містить як допущення, так і дані; обчислювальної компоненти, яка перетворює вхідну інформацію в кількісні оцінки, і звітності, яка переводить оцінки в корисну для прийняття рішень інформацію. Такі моделі можуть застосовуватися для аналізу бізнес стратегій, обґрунтування рішень, виявлення та оцінки ризиків, оцінки позицій, фінансових інструментів та вартості.

Зі збільшенням використання складних кількісних моделей у програмах та додатках, ризик моделей став основною проблемою фінансового світу. Такий ризик породжується потенційною неточністю та невідповідним використанням моделей у бізнес-додатках, що може призвести до значних фінансових втрат та збитку для репутації. Управління та вимірювання модельного ризику потребує розроблення модельної структури ризику, яка включає такі концепції, як апетит до ризику, моніторинг та зменшення ступеня ризику. Щоб моделі були корисними, вони повинні спрощено відображати реальні відносини. Спрощення також необхідне для того, щоб зосередити увагу на більш суттєвих відносинах враховуючи потужності обчислювальної техніки.

Для прийняття рішень потрібні значення, які можна отримати тільки як результати кількісної моделі; наприклад, для розрахунку вимог до капіталу за принципом ризику (VaR) слід визначити розподіл ймовірності майбутніх значень відповідної кількості портфеля (наприклад, позиції чистого активу). Зрозуміло, що VaR, розрахований за допомогою моделі, є розумним наближенням.

Причиною виникнення модельного ризику є фундаментальні помилки, що дають неточні результати. Існує багато обставин, за яких можуть статися такі помилки. Це можуть бути помилки кодування, неправильна транскрипція структури портфеля на математичну мову, неадекватні наближення, використання невідповідних даних або пропуск суттєвих ризиків [1].

Деякі помилки моделі, зокрема ті, що виникають внаслідок математичних невідповідностей та помилок впровадження, можливо усунути за допомогою суворих процедур перевірки та надійного модельного процесу управління ризиками.

Інтерес для управління модельним ризиком представляє не сама помилка моделі, а суттєвість її наслідків. Модельний ризик є наслідком використання моделі в організації; модель, яка не використовується, не створює ризику для моделі. Можливий фінансовий вплив ризику моделі залежить від дуже специфічної особливості використання бізнесу, в яку входить модель, наприклад, ціноутворення, фінансове планування, хеджування або управління капіталом. Імовірний розмір та напрямок такого фінансового впливу забезпечує міру суттєвості модельного ризику в контексті конкретного застосування.

Іншим джерелом ризику моделі є неправильне або невідповідне її використання. Модель, яка початково розроблена з урахуванням конкретної мети, може бути застосована для досягнення іншої мети, для якої вона більше не підходить. Складність у визначенні правдоподібних діапазонів помилок моделі, діапазонів фінансового впливу виникає в контексті кількісної оцінки невизначеності [2].

Моделювання може розглядатися як ще одна ділова діяльність, яка призводить до можливих вигод, а також ризиків. У цьому випадку модельний ризик є особливою формою операційного ризику, і його можна кількісно визначити та керувати за допомогою систем, що використовуються для інших видів ризиків. Імплицитним у цьому погляді є акцент на моделях як частинах більш загальних бізнес-процесів, а не як рушіях прийняття рішень.

Список літератури

1. Beck M.B. (2014). Handling Uncertainty in Environmental Models at the Science-policy-society Interfaces, in *Error and Uncertainty in Scientific Practice* (M Boumans, G Hon, and A C Petersen, eds), Pickering & Chatto, London, pp. 97-135.
2. Beck M. B. and Chen J. (2000). Assuring the Quality of Models Designed for Predictive Purposes, in *Sensitivity Analysis* (A. Saltelli, K. Chan, and E. M. Scott, eds), Wiley, Chichester, pp. 401-420.

УДК 007-044.372

Биба В.А., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Кризовий стан у співвідношенні комунікаційного процесу

Розглянуто сутність, мету та завдання комунікацій кризового становища. Відокремлено головну класифікацію кризового стану.

Ключові слова: криза, стан, комунікації, ЗМІ.

Криза – це широкомасштабна, непередбачувана, переломна подія, яка призводить до негативних наслідків у господарській діяльності (що зумовлюють розбалансування системи підприємства), так і до позитивних наслідків, які підвищують ефективність діяльності підприємства, приводячи в дію трансформаційні сили, сприяючи його еволюції [1]. Криза – це невід’ємна частина нашого життя. Вона може траплятися як в особистому житті, так і на різних підприємствах, у будь-який час. Не варто сприймати кризу, як критичний стан, адже правильні дії дають можливість повернути ситуацію «на свій бік».

Криза, як правило, проявляє себе у вигляді публікацій в ЗМІ, негативними коментарями в соціальних мережах, недостатньо достовірною інформацією, яка формує загальну думку суспільства про виявлену проблему, втрату контролю над перебігом кризової ситуації, та не передбачення її виникнення.

Комунікація (від лат. *communicatio* - єдність, передача, з’єднання, повідомлення, пов’язаного з дієсловом лат. *communico* - роблю спільним, повідомляю, з’єдную, похідним лат. *communis* спільний) це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами, спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та одержання інформації [3].

В період настання кризи, кризові комунікації відіграють головну роль в перебігу цього стану, та передбачають множинність дії, оскільки виникає елемент інформаційного шуму, коли важко вичленувати головне і вирішити, на що саме реагувати.

Для того, щоб вибудувати кризові комунікації, потрібно проаналізувати природу і характер їх виникнення. Під час комунікації в період кризи, оцінка ведеться за правдивістю реакції на ситуацію; на скільки зрозумілою мовою ви висловлюєтесь до кореспондентів; на скільки впевнено ви виглядаєте при інтерв’ю ; чи підтримують вашу комунікацію треті сторони; ваша позиція до інших сторін.

Керівництво, дослідивши ядро виникнення кризи, має розробити програму кризових комунікацій.

Першим направленням має бути управління невизначеністю та інформаційними зв’язками. Необхідно провести аналіз ризиків, розробити стратегію кризових заходів на підтримку іміджу та репутації.

Друге направлення полягає в контролі та управлінні реакції на кризу. Потрібно оцінити всі сформовані та зацікавлені групи, та скоординувати цілі комунікацій до кожної з них. Подана правдива, конкретна інформація щодо

виникнення кризового стану дозволить корегувати реакцію на подальше протікання цього стану.

Третє направлення спрямоване на регулювання кризового стану. Необхідно залучити суспільні організації, лідерів суспільних думок, представників влади, які б клопотали та висвітлювали позитивні сторони об'єкта чи суб'єкта що потрапив до кризового стану.

Четверте направлення спрямоване на вилучення із кризового стану повчальних уроків, які запобігатимуть виникненню кризи в майбутньому.

Обов'язково має бути обрана на постійній основі група людей, яка повністю має володіти інформацією, та доносити її у потрібному руслі працівників підприємства, так і до ЗМІ та інших ресурсів та зацікавлених сторін.

Французькі фахівці, в свою чергу формулюють своє «золоте правило» концепції кризової комунікації: вона не може бути результатом імпровізації, повинна враховувати фактор часу та будуватися (по можливості) на відкритості і повноті інформації та підпорядковуватися логіці дедраMATизації [3; 4].

І найголовнішим правилом в кризовій комунікації є «ЗОЛОТА ГОДИНА», під час якої потрібно оперативно спрацювати у визначений час та проконтролювати роботу кризової групи. Кожна хвилина має бути використана ефективно. Обов'язковими мають бути заготовки різних сценаріїв по протіканню кризи та прес-релізи, за допомогою яких можливо суттєво скоротити час та загострення комунікаційної кризи.

Наявність оперативної, правдивої інформації, яка вчасно комунікується у зворотньому зв'язку до ЗМІ та всіх зацікавлених сторін, щирість, вічливість зможуть зменшити натиск та обурення. Планування та розроблення плану кризових комунікацій дають змогу забезпечити попередження або ж успішне перебігання операцій під час кризи.

Список літератури

1. Ткаченко А.М., Єлець О.П. сучасний підхід до антикризового управління машинобудівним підприємством. Монографія. Запоріжжя: Видавництво Запорізької державної інженерної академії, 2010. 277 с.
2. Бобало О.Ю. Комунікативні стратегії : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів: Львів. політехніка, 2015. 344 с.
3. Crisis, emergency and risk communication 2012 edition. Centre for Disease Control and Prevention. 2012. Available at: http://emergency.cdc.gov/cerc/resources/pdf/cerc_2012edition.pdf (Accessed 09 November 2015).
4. Collins, M., Neville, K., Hynes, W. and Madden, M. (2016). Communication in a disaster – the development of a crisis communication tool within the S-HELP project. *Journal of Decision Systems*, vol. 25 (sup1), pp. 160–170. Available at: <https://doi.org/10.1080/12460125.2016.1187392> (Accessed 15 December 2017).

Трофимчук М.І., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

Електронна комерція та бізнес в соціальних мережах

Перевага соціальної комерції полягає у використанні колективного інтелекту критичної маси покупців та продавців. Ключем до домінування на ринку є інформаційні внески самих користувачів, алгоритмічне управління даними та можливість самообслуговування клієнтів. Соціальна комерція покладається на маркетинг, в якому споживачі приймають участь в рекламі товарів чи послуг, надають інформацію про свій досвід. В результаті, продавці можуть сформуванати довготривалі та більш близькі стосунки з клієнтами.

Ключові слова: електронна комерція, соціальна комерція, поведінкова реклама.

Розповсюдження смартфонів, планшетів та інших портативних пристроїв, розвиток програмного забезпечення та технологій доступу перетворили Інтернет на платформу для співпраці, забезпечили користувачів спільним доступом до інновацій та контенту створеного загальними зусиллями. Ця платформа складається із соціальних та бізнес-середовищ, систем соціальних медіа, широкого доступу до накопиченої інформації.

Вже в поточному році очікується, що 1,8 мільярда людей у всьому світі придбають продукцію в Інтернеті на суму до 4,8 трильйонів доларів США [1].

Соціальна комерція з'явилася як похідна від електронної комерції, яка охоплює відповідні платформи соціальних мереж для підтримки комерційної діяльності [2]. Сфера соціальної комерції покриває діяльність, пов'язану з обігом товарів та послуг, які відбуваються в соціальній мережі, або впливу соціальних мереж на прийняття рішень покупцями, придбання та післякупівельного обслуговування угод. [3]

Останні роки соціальна комерція стрімко розвивається в Китаї. В цій країні понад 80% покупок в Інтернеті здійснюється в соціальних мережах. Соціальна комерція витісняє з ринку традиційних гравців електронної комерції, таких як Alibaba та JD.com [4].

Ризики в Інтернет-магазинах вищі, ніж при традиційних покупках, так як покупці не можуть відчутити товари/послуги, які вони мають намір придбати. Сьогодні особлива увага розробників стратегій та комерційних експертів, направлена на дослідження факторів, які впливають на намір покупців придбати товар та маніпулювання ними з метою впливу на купівельну поведінку [5].

Соціальні мережі пропонують різноманітність методів впливу та різноманітних соціальних атрибутів, таких як рейтинги продуктів, відгуки, форуми, аргументація в групах [6]. Конструкції соціальної комерції надають можливість неформального спілкування щодо продавця чи товару/послуги,

їх подальшого використання та аналізу функцій, що включає обмін позитивною та негативною інформацією.

У порівнянні з традиційною електронною комерцією зв'язок між користувачами в соціальній комерції ближчий і вони діляться і поширюють більше інформації [7].

Інтернет-поведінкова реклама як тип інтернет-реклами, яка безпосередньоорієнтується на найбільш пов'язані з певним користувачем товари [8]. Для цього аналізується вся Інтернет-діяльність людини, яка включає аналіз переглянутих в Інтернеті веб-сторінок та інформації про виконаний пошук, покупки, перегляд медіаданих (наприклад, переглянуті фотографії або відео), інформація про використані програми, рейтинг кліків та навіть вміст спілкування в поштових повідомленнях, чатів у Whatsapp або розміщених коментарів у соціальних мережах [9].

Інтернет-поведінкова реклама має таку важливу особливість як персоналізація, яка здатна адаптувати веб-вміст згідно з точним уподобанням користувачів і донести досконалий вміст потрібній людині в потрібний час.

Стрімкий розвиток соціальної комерції зумовлений можливістю останньої зменшити рівень сформованого в свідомості користувача сприйнятого стандарту ризику та збільшенні рівня наміру придбання товару або послуги.

Список літератури

1. Clement, J. (2019). E-Commerce Worldwide-Statistics and Fact. Available from: <https://www.statista.com/topics/871/online-shopping>.
2. Liang, T.P., Ho, Y.T., Li, Y.W., Turban, E. (2011), What drives social commerce: The role of social support and relationship quality. *International Journal of Electronic Commerce*, 16(2), 69-90.
3. Yadav, M.S., DeValck, K., Hennig-Thurau, T., Hoffman, D.L., Spann, M. (2013), Social commerce: A contingency framework for assessing marketing potential. *Journal of Interactive Marketing*, 27(4), 311-323.
4. Соціальні мережі застаріли. Це епоха соціальної комерції, Oct 05, 2019. URL: <http://ua.wzcepc-elec.com/info/social-networks-are-outdated-it-is-the-social-40190513.html>
5. AbouAli, Ali&Abbass, Alaa&Farid, Nihal. (2020). Factors Influencing Customers' Purchase Intention in Social Commerce. *International Review of Management and Marketing*. 10. 63. 10.32479/irmm.10097.
6. Maia, C., Lunardi, G., Longaray, A., Munhoz, P. (2018). Factors and characteristics that influence on sumers participation in social commerce. *RevistadeGestão*, 25(2), 194-211.
7. Yin, X., Wang, H., Xia, Q., Gu, Q. (2019). How social interaction effects purchase intention in social commerce: A cultural perspective. *Sustainability*, 11(8), 2423-2442
8. Kusumawati, A. (2017), Consumer attitudes toward online behavioural advertising: The social media involvement. *Journal of Emerging Trends in Marketing and Management*, 1(1), 88-94.
9. Zuiderveen, B.F.J. (2015a). *Improving Privacy Protection in the Area of Behavioural Targeting*. Alphen Aande Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International.

УДК 311.14:658.62:[005.336.3:005.585

Задорожна Р.П., канд. екон. наук

Білоцерківський національний економічний університет

ruslana.zadorozhna@btsau.edu.ua

Використання статистичного методу середніх величин в кваліметричних дослідженнях

Розглянуто особливості кваліметрії як сфери наукових знань практичної діяльності, відправні положення застосування кваліметричних процедур та використання статистичного методу середніх величин при виконанні комплексної оцінки якості.

Ключові слова: кваліметрія, статистика, метод середніх величин, середня арифметична, середня геометрична.

Проблематика оцінювання якості набула наукового статусу в другій половині ХХ ст., коли завдяки зусиллям групи радянських вчених та практиків [1], які працювали в різних галузях народного господарства, було започатковано кваліметрію як самостійну сферу наукових знань та практичної діяльності, котра має за мету кількісне оцінювання якості об'єктів (процесів та явищ) різноманітної природи – технічних і соціальних, матеріальних і духовних, природних і штучних.

Засвоєю сутністю кваліметрія є міждисциплінарним інструментом дослідження і сьогодні широко використовується в наукових розвідках, присвячених оцінюванню якості певних видів продукції [2-5], окремих аспектів діяльності господарюючих суб'єктів [6] тощо. Досить широко кваліметричні методики використовуються в дослідженнях педагогічної спрямованості [7-8].

Як відправні моменти застосування методів кваліметрії її засновники розглядали наступні положення [1, с. 34]:

- якість оцінюваного об'єкту є динамічним сполученням його окремих властивостей, кожна з яких з огляду на власний характер та зв'язки з іншими властивостями зумовлює формування ієрархічної структури якості продукції;
- теоретичне визнання практичної можливості кількісно вимірювати не лише будь-які окремі властивості об'єкта, але й їх поєднання, зокрема, можливість комплексного та інтегрального оцінювання якості;
- визнання практичної потреби методів кількісного оцінювання якості, оскільки їх застосування уможливорює планування та контроль якості на різних рівнях управління народним господарством.

Універсальність кваліметрії як дослідницького та практичного інструменту полягає в тому, що практично все, що є результатом продуктивної діяльності людини та було створено для задоволення її потреб, може бути оцінено з точки зору якості отриманого продукту за допомогою кваліметричних методик. Їх застосування дозволяє оцінити не лише якість

окремих складових елементів аналізованого об'єкта (наприклад, надійність, довговічність, функціональність чи вартість продукції), але і його якість в цілому, враховуючи при цьому усю сукупність споживчих та вартісних властивостей об'єкта.

В першому випадку виконується так звана диференційована оцінка якості, котра використовує статистичний метод відносних величин. Якщо ж оцінюється певна сукупність властивостей досліджуваного явища чи процесу, то проводиться комплексна оцінка якості, що базується на методі середніх величин. При цьому спочатку розраховуються відносні показники якості для кожної обраної для аналізу властивості об'єкта оцінки, які потім узагальнюються у вигляді комплексного показника. Обчислення останнього може здійснюватись з використанням середньої арифметичної або середньої геометричної.

Кожен з названих видів середніх може бути обчислений у формі простої або зваженої середньої величини. Так, середня арифметична проста використовується за умови рівновагомості відносних показників якості:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n K_i}{n}, \quad (1)$$

де K_i – значення i -го відносного показника якості,
 n – кількість відносних показників якості.

Якщо відносні показники якості не є рівновагомими, слід використати формулу середньої арифметичної зваженої:

$$K = \sum_{i=1}^n K_i g_i, \quad (2)$$

де g_i – коефіцієнт вагомості i -го відносного показника якості ($\sum g_i = 1$).

У випадку використання середньої геометричної обчислення здійснюються за формулами (3) та (4) відповідно.

Середня геометрична проста:

$$K = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n K_i} = \sqrt[n]{K_1 \cdot K_2 \cdot \dots \cdot K_n} \quad (3)$$

Середня геометрична зважена:

$$K = \sqrt{\prod_{i=1}^n K_i^{g_i}} = \sqrt{K_1^{g_1} \cdot K_2^{g_2} \cdot \dots \cdot K_n^{g_n}} \quad (4)$$

Для визначення коефіцієнтів вагомості відносних показників якості можуть застосовуватись різноманітні методи, найчастіше – експертний.

Список літератури

1. Азгальдов Г.Г., Гличев А.В., Крапивенский З.Н., Кураченко Ю.П. Квалиметрия – наука об измерении качества продукции. Стандарты и качество. 1968. № 1. С. 34–35.
2. Мартосенко М.Г., Поліщук Л.В., Семак Б. Д. Комплексне оцінювання рівня якості верхньотрикотажних котоніновмісних полотен. Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. 2015. № 2. С. 111–119.
3. Шидакова-Каменюка О.Г., Головка М.П., Роговий І.С., Рогова А.Л. Застосування принципів кваліметрії для оцінювання якості печива з додаванням напівфабрикату кісткового харчового. Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі. 2015. Вип. 1. С. 213–222.
4. Писарева Е.В. Квалиметрический подход к оценке качества обогащенных мясных продуктов на примере паштетов с растительными порошками. Молодой ученый. 2011. № 6 (29). Т. 1. С. 95–99.
5. Сопушинський І.М., Кополовець Я.М. Кваліметрія лісоматеріалів ялиці білої в Українських Карпатах. Науковий вісник НЛТУ України. 2019. т. 29. № 7. С. 142–145.
6. Педченко Н.С. Кваліметрія при оцінюванні фінансового потенціалу підприємства. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2014. №. 45. С. 46–49.
7. Махиня Т.А. Особливості реалізації принципів кваліметрії на прикладі моделі оцінювання управлінських умінь керівників дошкільних навчальних закладів. Вісник післядипломної освіти. 2016. Вип. 1(30). С. 98–109.
8. Григораш В.В. Кваліметричний підхід до експертного оцінювання навчально-виховного процесу. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. Вип. 34. С. 140-146.

УДК 005.21'06

Гринчук Ю.С., д-р екон. наук

Вихор М.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Особливості стратегічного менеджменту в сучасних умовах

Розглянуто сутність, мету, основні фактори зовнішнього середовища організації. Визначена роль керівника, як лідера і сучасного управлінця.

Ключові слова: менеджмент, макросередовище, лідер, невизначеність.

В сучасних швидкоплинних економічних умовах особливого значення набуває питання захисту підприємства від зовнішніх факторів і загроз. Керівництво та управлінський персонал зобов'язані не лише зберегти існуючі позиції його становища, а й забезпечити ріст та розвиток в перспективі.

Складні умови функціонування, економічні та політичні кризи, законодавча неврегульованість, зростання конкуренції вимагає від менеджерів усіх рівнів управління вмінь, знань і навичок. Це дає змогу успішно вирішувати завдання інтеграції в зовнішнє середовище і самозахисту від безлічі факторів та ризиків.

Менеджмент представляє собою комплексну програму дій, спрямовану на ефективну виробничу, комерційну, науково-дослідну, фінансову та іншу діяльність, реалізація якої забезпечує здійснення місії і досягнення цілей підприємства. Сучасний менеджер має бути новатором, протистояти консерватизму, орієнтувати підприємство на постійні зміни, кон'юнктуру ринку. Сучасний менеджмент характеризується [1]:

- зміною змісту планування;
- всебічним дослідженням факторів успішної діяльності;
- орієнтацією управління на досягнення стабільних, успішних результатів;
- розвинутою теорією і практикою маркетингу;
- розробкою ефективних технологій прийняття рішень;
- широким застосуванням математичних методів і досягнень інформатики;
- розвинутою мережею розрахункових систем і засобів комунікацій;
- активною участю персоналу в управлінні;
- дедалі більшим зверненням до здорового глузду, простих істин, що доступні для розуміння і використання широкими масами.

Підприємство зовні оточує макросередовище з великою кількістю факторів, на які керівництво практично не може впливати або має незначний вплив. До основних факторів відносять: економічні, політичні, демографічні, географічні, наукові, технологічні. Політичний фактор відіграє значну роль в діяльності підприємства і його стратегічному розвитку. Він знаходить вираження в діяльності та прийнятті рішень місцевими органами влади та урядом. Велика кількість зовнішніх чинників не дає змоги контролювати їх в повній мірі. Але завдання сучасних управлінців не лише виявити такі, що мають найбільший вплив на роботу підприємства. Важливо також постійно спостерігати за поведінкою решти факторів і скористатися ними в разі потреби, випередивши своїх конкурентів. Необхідно постійно балансувати між сильними і слабкими сторонами, можливостями і загрозами, плануючи стратегічний перспективний план свого розвитку.

Сучасний керівник – це лідер, менеджер, ключова постать в здійсненні ефективної управлінської та інноваційної діяльності. Необхідно працювати в колективі і з колективом, прислухатися до думки підлеглих, йти разом до загальної мети, використовувати різні підходи. Мотивація і управління персоналом – це створення сприятливих умов для ефективної роботи та самореалізації, відповідальність за підлеглих, можливість подальшого професійного розвитку, які б відповідали вимогам часу. Вагоме значення

приділяють методам добору персоналу, атестації, підвищенню кваліфікації та перекваліфікації кадрів, компетентностям керівників і підлеглих. Рівень організаційної культури, атмосфера в колективі, система комунікації впливають на якість та продуктивність робочого процесу.

Щоб забезпечити ефективну роботу підприємства необхідно орієнтуватися в кон'юнктурі ринку, передбачати дії конкурентів, своєчасно використовувати зовнішні можливості, балансувати між загрозами. Сучасне стратегічне управління – це особливий спосіб мислення, планування та організації діяльності на підприємстві.

Невизначеність факторів зовнішнього середовища – це невпевненість в достовірності інформації про середовище. Це може призвести до негативних наслідків роботи підприємства.

Утворюються чотири рівні невизначеності:

а) при низькій невизначеності зовнішнє середовище є простим і стабільним;

б) при помірно-низькій невизначеності зовнішнє середовище є складним і стабільним;

в) при помірно-високій невизначеності зовнішнє середовище є нестабільним(динамічним) і простим;

г) при високій невизначеності зовнішнє середовище є складним і нестабільним [2].

Таким чином, в сучасних економічних умовах провідна роль в процесі управління підприємством відводиться менеджеру – керівнику, управлінцю, стратегу і новатору.

Список літератури

1. Яшкіна Н.В. Основні характеристики сучасного менеджменту. Економіка та держава. 2010. № 7. С. 35-36.

2. Андреева Т.Е., Гетьман О.О. Управління процесом розвитку підприємства в контексті впливу зовнішнього середовища на його діяльність. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2016. № 56. С. 119-133.

УДК 338.2:631.1

Житник Т.П., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Особливості впровадження екологічних інновацій в агропромислових підприємствах

Досліджені екологічно спрямовані інновації та напрями їх реалізації в діяльності агропромислових підприємств, що дасть змогу підвищити їхню конкурентоспроможність. Екологізація визнана напрямом інноваційного розвитку агропромислових підприємств, що базується на освоєні екологічних методів господарювання.

Ключові слова: екологізація аграрного виробництва, механізми екологізації, державна екологічна політика, агропромислові підприємства, система екологічно-економічного управління.

Екологічна ситуація в Україні останніми роками погіршилася настільки, що відтепер саме від неї залежатимуть як економічний стан підприємств, так і продовольча безпека країни. Однією з найважливіших складових економічної безпеки аграрної галузі є забезпечення її екологічно-економічної складової на агропродовольчому ринку. Гарантування економічної безпеки аграрного виробництва не може бути відокремленим від екологічних основ виробничої сфери.

Вихід вітчизняних товарів агропромислового виробництва на європейський ринок сьогодні набуває нового соціально-економічного змісту і потребує зміни пріоритетів в системі аграрних відносин. Саме тому сьогодні відбувається процес переосмислення ролі економічних та екологічних пріоритетів, а очевидна перевага віддається екологічно безпечному розвитку аграрного виробництва. Першочергове місце в системі аграрного господарювання має посідати критерій екологічності на національному рівні, а необхідність екологізації аграрного виробництва не викликає сумніву та потребує негайного пошуку радикальних шляхів для її глобального запровадження.

На сьогоднішній день в аграрному секторі набуває поширення інноваційна стратегія довгострокового розвитку на засадах зрівноваженого розвитку (більш відома як стійкий розвиток (Sustainable development), яка є загальною концепцією щодо необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Ця концепція зумовлена виникненням нового виду інновацій – еко-інновації. До них належить виробництво екологічно чистої продукції, використання технологій – «дружніх» до довкілля, ресурсозберігаючих технологій виробництва, концепція управління «зелений офіс», концепція «еко-ефективності», модель «чисте виробництво», методи підвищення ресурсної продуктивності на основі концепції MIPS, новий системний екологічний дизайн і спеціальне маркування продукції, що забезпечують високий рівень екологічної безпеки виробництва, продукції та послуг при одночасному зміцненні конкурентних позицій бізнесу [1].

На впровадження еко-інновацій на підприємствах впливають різноманітні чинники, які одночасно як перешкоджають, так і сприяють їх розвитку, зокрема такі, як:

- організаційно-економічні: нестача інвестиційних ресурсів для фінансування інноваційних проєктів, відсталість матеріальної і науково технічної бази, відсутність резервних потужностей, домінування спрямованості економічних інтересів підприємця на звичайне виробництво;

- фінансово-кредитні: недоступність фінансових ресурсів, недосконалість системи оподаткування інноваційної діяльності, існуючі високі відрахування з фонду оплати праці;

- політико-правові: мінливість і нестабільність законодавчої бази, існування обмежень з боку податкового, патентно-ліцензійного законодавства;

- управлінські: недосконала структура управління, переважання вертикальних потоків інформації, орієнтація виробників на вже існуючі ринки та короткострокову окупність інвестицій, неузгодженість інтересів учасників інноваційних процесів;

- соціально-психологічні: острах і опір змінам, що можуть спричинити негативні наслідки для колективу підприємства, небажання змінювати існуючі способи виробництва, робочі місця, поведінку та традиції, невизначеність [2, 3].

Основними організаційними формами інноваційних установ в галузі АПК є навчальні агропромислові дослідницькі центри (співпраця навчальних закладів та агропромислових підприємств), агротехнопарки (територіальний науково-технічний комплекс зв'язаних єдиним інноваційним проектом наукових закладів та агропромислових підприємств), венчурні підприємства (спеціалізуються на розробці наукових ідей та їх втіленню в нові продукти).

Але існує ряд проблем, які заважають інноваційним структурам досягти потрібних результатів. Основні з них:

- невідповідність системи координації та управління АПК у ринкових умовах (відірваність науково-дослідних установ від ринку, одноосібні дії інститутів та аграрних підприємств); неузгодженість державних та інших економічних форм і механізмів управління інноваційними процесами;

- недостатня кількість чи відсутність фінансових інститутів, відсутність законодавчої бази, яка регламентує і стимулює діяльність інноваційних підприємств; застаріла матеріально-технічна база науково-дослідних установ;

- недостатня інформованість вчених, неможливість їх виїзду на кращі підприємства України і світу за обміном досвідом; відсутність спеціалістів у галузі інноваційного менеджменту [4].

Узагальнюючи різні підходи до визначення екологізації виробництва, можна виділити їх спільні ознаки, а саме:

– екологізація виробництва розглядається як певний процес дій, заходів, за допомогою яких відбувається управління природокористуванням, а також спрямовується на покращення якості довкілля;

– екологізація є складовою інноваційної діяльності, яка спрямована на покращення якості (безпеки) життя людей.

До основних принципів екологізації можна віднести пріоритетність екологічної безпеки, екологічної відповідальності, охорони довкілля, відтворення і збереження природних ресурсів, збереження цілісності агроландшафтів, збереження біологічного біорізноманіття.

Широкомасштабне впровадження екологізації аграрного виробництва неможливо без екологічної суспільної свідомості. А на загальнодержавному рівні велике значення має екологізація суспільного розвитку, яка розглядається в рамках економічної, екологічної, соціальної та духовної сфер як процес, що забезпечує поступ земної цивілізації до сталого екологічно збалансованого розвитку [5].

Отже, ефективність інновацій в аграрному секторі залежить від системи показників технологічної, економічної, соціальної та екологічної ефективності. Такий підхід гарантуватиме аграрному підприємству постійне отримання вичерпної інформації про стан інноваційних процесів.

Вважаємо, що застосування еко-інновацій в аграрному секторі, які дають змогу краще використовувати первинні природні ресурси, безумовно, поліпшить екологічну ситуацію у сільських регіонах, сприятиме формуванню стійких мережевих структур з підтримки й просування передового досвіду в галузі екоефективності, збереженню і створенню нових робочих місць, підвищенню якості життя населення. За умов глобалізації економічних процесів, важливими напрямками розвитку інноваційної діяльності в АПК є застосування як об'єкту інновацій, енерго- та ресурсозберігаючих технологій.

Список літератури

1. Рибіна Л.О. Екологічні аспекти інноваційного розвитку АПК. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2016. № 2. С. 78–83.
2. Полегенька М.А. Особливості інноваційної діяльності в агропромислових підприємствах України. Агросвіт. 2017. № 6. С. 49–54.
3. Скороход І.С., Ребрина Н.Г. Дослідження факторів впливу на еко-інноваційну діяльність підприємств в умовах транскордонного співробітництва. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 2 (106). С. 264–273.
4. Височан О. С. Наукові підходи до визначення понять «Інновації» та «Інноваційна діяльність» у сільському господарстві. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. № 2. С. 101–104.
5. Синякевич І.М. Екологізація розвитку: суть, об'єктивна необхідність, принципи, інструменти, перспективи для України / Науковий вісник ЛНЛУ. 2015. Вип. 15.6. С. 98–102.

УДК 338.432:636.4.022

Хахула Б.В., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

Племінне свинарство України: сучасний стан та напрями відродження

У статті здійснюється оцінка сучасного стану розвитку племінного свинарства. Запропоновані заходи державної підтримки, які спрямовані на відродження вітчизняного свинарства.

Ключові слова: свинарство, племінне свинарство, державна підтримка, імпорт.

Сучасне свинарство є провідною галуззю тваринництва як в світі, так і в Україні. За технолого-економічними параметрами (конверсія корму, період відгодівлі) промислове свинарство поступається тільки м'ясному птахівництву.

За нинішніх умов, що характеризуються проявом деструктивних явищ в економіці країни успішно функціонувати і розвиватися може тільки конкурентоспроможне виробництво, що ґрунтується на інноваційних ресурсозберігаючих технологіях та використанні сучасних досягнень у селекції та генетиці. Досвід провідних господарств корпоративного сектору аграрної економіки, виробників продукції свинарства, свідчить, що за рахунок впровадження інноваційних селекційних методів дозволяє їм суттєво знижувати витрати на всіх технологічних етапах та забезпечувати високий рівень рентабельності [1].

Отже, розвиток вітчизняного свинарства сільськогосподарських підприємств неможливий без розвитку власної племінної бази. Нині більшість висококонцентрованих господарств корпоративного сектору здійснюють імпорт племінних тварин та спермопродукції. На нашу думку, на таке становище впливає відміна податку на додану вартість при імпорті чистопородних племінних свиней.

У той же час генетичний потенціал вітчизняних порід свиней високий, але він залишається незатребуваним через відсутність сформованої системи взаємодії промислових комплексів з виробництва продукції свинарства і племінних підприємств [2]. Як свідчать результати досліджень, майже всі висококонцентровані сільськогосподарські підприємства, виробники продукції свинарства, використовують селекційні програми зарубіжних фірм, що передбачає забезпечення молодняком імпортного походження.

У той же час, як свідчать дані Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, більшість вітчизняних племінних господарств через відсутність попиту на їх продукцію реалізують племінних свиней як товарних [3].

Крім того, спостерігається поступове зниження чисельності племінних господарств та племінних репродукторів у галузі свинарства. На нашу думку, подібне становище призведе до можливих негативних наслідків для продовольчої безпеки країни. Криза в племінному свинарстві корпоративного сектору аграрної економіки, окрім порушення інтеграційних зв'язків, викликана також зниженням рівня державної підтримки племінного свинарства.

Вважаємо, що державна підтримка племінного свинарства є основною передумовою їх економічного відродження. Основними заходами повинні стати: система цільових державних програм фінансування придбання імпортної племінної продукції; створення захисних бар'єрів при просуванні імпортної продукції на вітчизняний ринок; товарний

протекціонізм, який спрямований на захист і підтримку вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника.

Нині постає завдання щодо удосконалення механізму отримання сільськогосподарськими підприємствами статусу «племінний завод» та «племінний репродуктор», що в подальшому забезпечить отримання державної підтримки, яка спрямовується на розвиток племінного свинарства.

Існуючий порядок базується лише на поданні відповідного переліку підтверджуючих документів в Племінну інспекцію Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства щодо набуття суб'єктом господарювання відповідного статусу племінної справи. У більшості випадків виїзд комісії безпосередньо в господарство не здійснюється, що унеможливує пересвідчитися в об'єктивності ведення племінної справи в сільськогосподарському підприємстві.

Вважаємо, справу отримувача статусу суб'єкта племінної справи в галузі свинарства повинна розглядати комісія, яка створена при профільному міністерстві та до її складу входять: фахівці Племінної інспекції, представники галузевої асоціації, науковці профільних НДІ НААН України та закладів вищої освіти аграрного профілю. Перед цим господарство повинно бути оглянуто фахівцями Племінної інспекції, які повинні засвідчити в організації племінної справи в суб'єкті господарювання, зокрема у веденні племінного обліку, наявності чистокровних племінних тварин тощо.

Після набуття статусу племінного заводу чи племінного репродуктору сільськогосподарське підприємство повинно бути включене до реєстру суб'єктів племінної справи з правом на отримання відповідної фінансової допомоги до затвердженої програми державної підтримки.

Вважаємо, що статус суб'єкта племінної справи господарство корпоративного сектору повинне підтверджувати через кожні три роки.

На нашу думку, запровадження вище зазначених адміністративних важелів регулювання племінної справи в свинарстві при достатньому та системному державному фінансуванні забезпечить відродження конкурентоспроможного племінного свинарства.

З метою стимулювання попиту на вітчизняну племінну продукцію свинарства доцільно запровадити доплату до ціни за рахунок коштів державного бюджету, що виділяються на їх підтримку. Виплата, на нашу думку, повинна здійснюватися на підставі відповідних підтверджуючих документів, що засвідчують здійснення угоди з купівлі-продажу та при наявності племінного свідоцтва на сільськогосподарську тварину.

Вважаємо, що важливим стимулом розвитку суб'єктів господарювання, виробників продукції племінного свинарства, є їх включення в інтеграційне об'єднання за участю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво кормів, продукції свинарства, а також переробні підприємства та заклади фірмової торгівлі.

Основними умовами створення інтеграційного об'єднання повинні бути: територіальна близькість суб'єктів господарювання, учасників; розвинута виробнича інфраструктура та матеріально-технічна база; близькість до ринків збуту.

Вважаємо, що практична реалізація запропонованих заходів буде сприяти відродженню племінного свинарства України, що забезпечить у найближчій перспективі потребу в племінній продукції не тільки вітчизняних, а й іноземних товаровиробників.

Список літератури

1. Збарський В.К., Шпак О.О. Свинарство – ключова галузь у сільському господарстві України. Агросвіт. 2016. № 21. С. 8-14.
2. Оцінка відгодівельних і м'ясних якостей свиней великої білої породи заводського типу "Багачанський" / М. Д. Березовський, А. О. Онищенко, П. А. Ващенко // Свинарство. 2016. Вип. 68. С. 40-47.
3. Ібатуллін М. І. Племінне свинарство в Україні: сучасний стан та проблеми вирішення. Зб. наук. праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2016. № 3. С. 70-76.

УДК: 681.3:339.138

Ткаченко О.В., канд. пед. наук

tkachenko.olga@btsau.edu.ua

Савчук О.В., здобувач

oksana.savchuk@btsau.edu.ua

Білоцерківський національний аграрний університет

Сучасні технології систем електронної комерції в логістиці

Розглянуто основні задачі інструментів електронної комерції в логістиці: визначення бізнес-процесів підприємства, управління запасами, тощо. Проаналізовано застосування технології blockchain в логістиці підприємств електронної комерції.

Ключові слова: електронна комерція, логістичні інформаційні системи, технологія blockchain, інформаційний ресурс.

З огляду на поширення комп'ютерної та комунікаційної техніки, а також новітніх технологій у сфері обміну інформацією відбулося формування сфер електронної комерції, що в свою чергу призвело до нарощування та потреби в ефективному використанні електронного інформаційного ресурсу. Інтернет магазини, торгівельні майданчики, крупні маркетингові центри використовуючи дистанційні методи взаємодії з клієнтами потребують залучення сучасних технологій для формування логістичних зв'язків у бізнесі. Взаємодія підприємств електронної комерції з виробниками, перевізниками, фірмами, що займаються доставкою товарів, та з іншого боку споживачами не можлива без чіткого розуміння формування

ланцюгів постачання та управління ними, яке б забезпечувало максимальне зниження витрат у бізнес-процесах (рис 1).

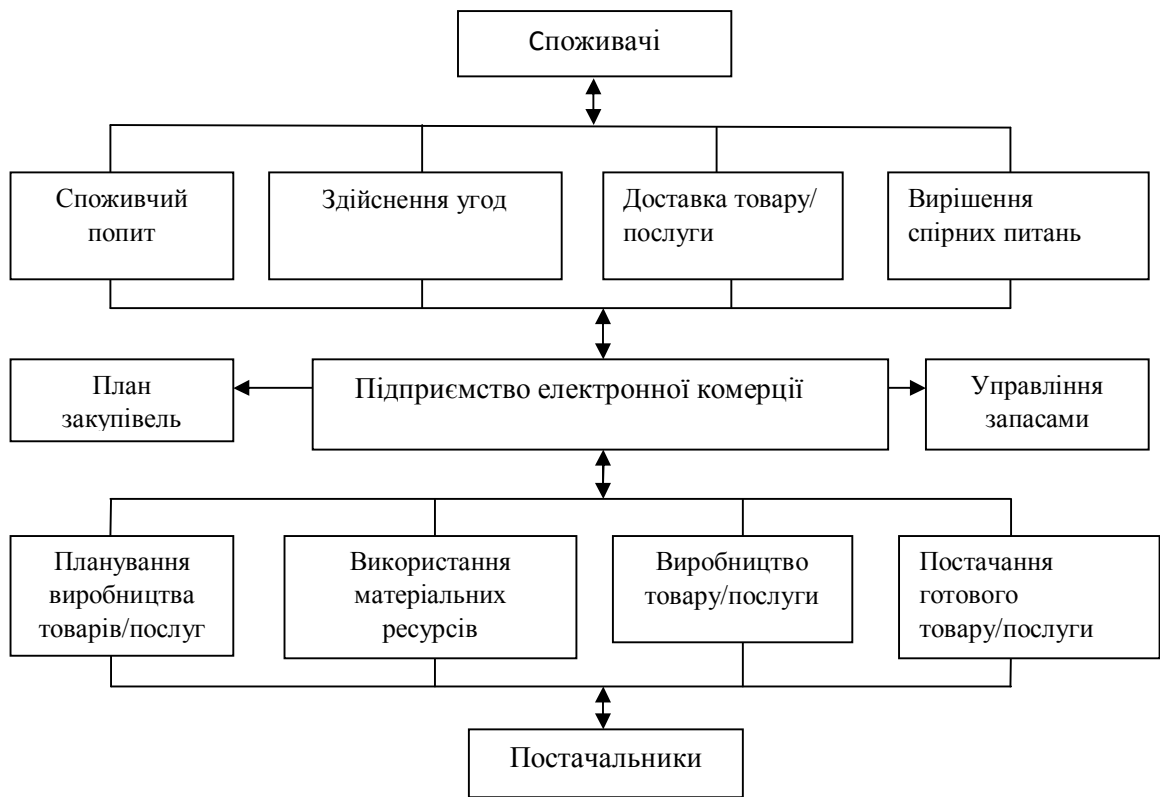
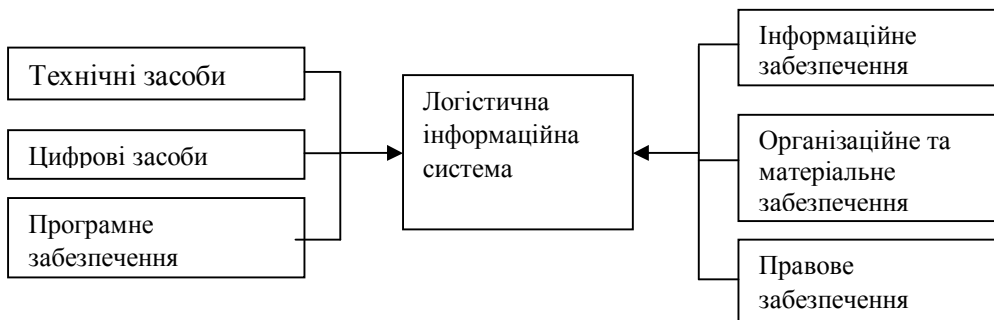

Рис 1. Інформаційні та матеріальні потоки в роботі підприємства електронної комерції.

Сучасні логістичні інформаційні технології, як правило є автоматизованими системами управління, які використовують мережу Інтернет, та являють собою комплекс програм і технічних засобів, які дозволяють оптимізувати бізнес-процеси (рис 2) [1].

Рис 2. Структура логістичної інформаційної системи, що забезпечує виконання основних бізнес-процесів.

Однією з таких технологій є blockchain (послідовний ланцюг блоків), яка на думку експертів є не менш важливою ніж сама Інтернет. Принцип цієї технології полягає в безперервному ланцюгові блоків інформації, що у вигляді копій зберігаються на безліч комп'ютерів, віддалених та незв'язаних між собою і кожен з яких одночасно є адміністратором утвореної мережі. Будь яка здійснена в потоці blockchain транзакція аналізується кожним вузловим комп'ютером. Якщо криптографічний підпис та історія транзакції достовірні то запис про транзакцію зберігається в потоці і називається блоком. Таким чином утворюються різноманітні безпечні та достовірні бази даних, які представляють собою цифровий реєстр здійснюваних транзакцій [2].

Спочатку технологія blockchain використовувалася на ринку крипто валют та згодом нею почали цікавитися для застосування й в інших сферах: торгівлі, логістиці, державному врядуванні, приватному використанні, тощо. Наразі за допомогою blockchain можна організовувати фінансові міжбанкові операції, розробляти систему постачання для будь якого процесу, створювати смарт-контракти та договори між покупцем і продавцем минаючи будь-яких посередників та скорочуючи кількість операцій.

Як працює дана технологія можна розглянути на прикладі: припустимо, аграрне підприємство з виробництва овочевих культур співпрацює з певним інтернет магазином, що пропонує якісне насіння овочевих культур відомої голландської селекційної компанії. В свою чергу перевізник зобов'язується доставляти товар на склад інтернет магазину кожного місяця. Це передбачено контрактом та влаштовує усіх учасників поставок. В разі, якщо інтернет магазин вирішить змінити постачальника овочевого насіння про це відразу дізнається виробник овочів, так як має доступ до всіх транзакцій, що дасть йому змогу убезпечити свій бізнес. Чим більше ланок буде містити інформаційний ланцюг тим надійнішою та ефективнішою буде система. Таким чином в режимі реального часу засобом blockchain можна вибрати того перевізника з усього наявного реєстру перевізників, який відповідає певним критеріям: видом транспортного засобу, ціни перевезення, територіальним розташуванням, тощо.

Серед основних переваг технології blockchain можна віднести:

- Безпеку використання (децентралізація). Не існує центрального сервера, інформація зберігається на всіх комп'ютерах і не може бути знищеною чи недостовірною.
- Прозорість. Кожен учасник має змогу відслідкувати всі транзакції, що відбувалися в системі.
- Конфіденційність. Для проведення операцій потрібно знати унікальний ключ доступу.
- Надійність. Неможливість внесення несанкціонованих даних в систему.

Одним із прикладів використання blockchain в логістиці можна розглянути стартап Yojee сінгапурської компанії з постачання. Система відслідковує стан замовлення в режимі реального часу, формує рахунки, керує завданнями. Загалом при доставці товару в середньому приймає участь до 30 ланок логістичного ланцюга, включаючи вантажовідправників, вантажоодержувачів, перевізників, митні, фіскальні, контролюючі органи між якими відбувається велика кількість інформаційних взаємодій. Скоротити оформлення необхідної товаро-супроводжуючої інформації можна лише зробивши запис по кожному ланцюгу в блокчейн засобом смартфона на кожному етапі шляху.

Національне агентство публічного реєстру Грузії також, на своєму сайті, запровадило ряд блокчейн-опцій, серед яких є можливість замовити випуску по існуючим об'єктам нерухомості, що мало значний попит серед населення.

Не відстає й Україна, де міністерство аграрної політики і продовольства планує впровадити технологію blockchain в Державному земельному кадастрі для посилення захисту інформації в цій сфері [3].

Світ невпинно глобалізується, чому сприяють мережа Інтернет і подальший розвиток інформаційних технологій. Сучасні бізнес-процеси в діяльності підприємств електронної комерції часто складаються з десятків або навіть сотень етапів. Постають також проблеми недовіри до ділових партнерів тож виникає потреба в прозорій і надійній технології, яка б змогла вивести логістичну систему на новий рівень, що дозволить скоротити час та спростити виконання багатьох процедур у бізнесі. Такою технологією на сучасному етапі є blockchain, ефективність якої підтверджується використанням її багатьма провідними світовими компаніями та підтримкою урядами держав.

Список літератури

1. Павленко А.Ф., Кривещенко В.В. Логістичні інформаційні системи: формування ринкової економіки: зб. наук. праць: К. : КНЕУ, 2011. 291–299 с.
  2. Технологія blockchain в логістиці. 2017. URL: <https://logist.fm/publications/tehnologiya-blockchain-v-logistike>
  3. Криптовалюта по-українски. НБУ випустит "свой Bitcoin" URL: <https://nv.ua/biz/finance/kriptovalyuta-po-ukrainski-nbu-vypustit-svoy-bitcoin-265556.html>
- УДК 658.152:334.78**

Артімонова І.В. канд. екон. наук
artimonovaira@ukr.net

Білоцерківський національний аграрний університет

Оцінка ринкової вартості фінансових інвестицій підприємств корпоративного типу

Розкрито основні напрями інвестиційної діяльності корпоративних підприємств. Наведено економіко-математичні моделі оцінки ринкової вартості цінних паперів.

Визначено фактори впливу на зміну ринкової ціни цінних паперів.

Ключові слова: основний капітал, оборотний капітал, цінні папери, інвестиції, ставка дивіденду, ставка відсотка, номінальна вартість, норма дисконту.

Сучасні процеси у економіці країни посилюють роль інвестицій у розвитку та функціонуванні підприємств та забезпеченні ефективної інтеграції національних підприємств корпоративного сектору в європейський економічний простір. Глобалізація господарських процесів зумовлює активізацію інвестиційної діяльності підприємств як чинника підвищення мобільності капіталу. Відмітимо, що інвестиційна діяльність корпоративних підприємств є різноманітна і включає два основних напрями. Перший напрям пов'язаний з різними формами вкладення капіталу спочатку в створення, а потім в збільшення виробничого та інноваційного потенціалу підприємства, забезпечення конкурентних переваг. В рамках цього напрямку інвестиційної діяльності формуються так звані реальні (виробничі) інвестиції. Їх здійснення передбачає створення нових матеріальних і нематеріальних елементів майна підприємства, включаючи пасивну (будівлі та споруди) і активну (технологічне обладнання) складову основних засобів, об'єкти інтелектуальної власності (нематеріальні активи і ноу-хау), запаси сировини і матеріалів і т.д. Другий напрям інвестиційної діяльності корпоративних підприємств полягає у формуванні фінансового капіталу, який передбачає створення портфеля цінних паперів та управління ним, надання позик іншим підприємствам і організаціям. В результаті реалізації цього напрямку інвестування відбувається диверсифікація не лише фінансових вкладень, а й різних видів діяльності корпоративного підприємства.

Портфельне інвестування передусім стосується фінансових вкладень підприємства в емісійні цінні папери, до яких належать акції та облігації. Додатковий дохід, що отримується від таких вкладень, в свою чергу, може бути використаний як джерело формування реальних інвестицій, необхідних для збільшення виробничого та інноваційного потенціалу в наступних періодах діяльності підприємства. Варто відмітити, що фінансові інвестиції не забезпечують приросту основного й оборотного капіталу як реальні інвестиції і виступають в основному як засоби зберігання і нагромадження капіталу [1].

Вплив зовнішніх і внутрішніх факторів зумовлює зміну ринкової вартості емісійних цінних паперів, тому необхідно використовувати економіко-математичну модель, яка б дозволяла визначити ринкову вартість цінних паперів в будь який інтервал часу, протягом якого підприємство володіє цими цінними паперами.

Оцінка ринкової вартості акції здійснюється з використанням наступної економіко-математичної моделі [2]:

$$K_{P_{\text{акц}}}^0 = \sum_{t=0}^T \frac{K_N \times d_t}{(1+E)^t} + \frac{K_P^T}{(1+E)^T},$$

$K_{P_{\text{акц}}}^0$ – ринкова вартість акції, приведена до початкового моменту часу ($t = 0$), моменту придбання підприємством акції іншого підприємства-емітента;

t – крок розрахунку ($t = 1$ рік), $t = 0, 1, 2 \dots T$;

T – період часу, протягом якого підприємство володіє акцією іншого підприємства-емітента;

K_N – номінальна вартість акції;

d_t – ставка дивіденду, що виплачується підприємством-емітентом за акції на t -му кроці тимчасового інтервалу T ;

E – норма дисконту (ставка дисконтування);

K_P^T – ринкова вартість акції, що виникає при її продажу в період часу $t = T$.

Якщо припустити, що ринок цінних паперів збалансований, то попит і пропозиція на звичайні акції також будуть знаходитися в рівновазі.

З'ясовано, що ринкова ціна звичайних акцій, якими володіє корпоративне підприємство, визначається двома факторами:

- очікуваннями підприємства отримати дивідендний дохід на часовому інтервалі T ;
- майбутньої кінцевої вартості звичайних акцій при їх продажу підприємством в момент часу T .

Турбулентність процесів в економіці країни протікають на рівні як макроекономічної, так і мікроекономічної системи, виплата дивідендів по звичайних акціях носить нерегулярний характер. Досить часто спостерігається практика не виплат дивідендів вітчизняними акціонерними товариствами, які надають перевагу реінвестувати отриманий прибуток в інноваційну та виробничу діяльність. В такому випадку, ринкова ціна акції підприємства-емітента, приведена до початкового моменту часу, буде залежати від кінцевої вартості звичайних акцій при їх продажу в майбутньому. Такі очікування базуються на оцінці ринкової вартості підприємства-емітента в цілому, його матеріальних і нематеріальних активів, включаючи оцінку вартості ділової репутації, зобов'язань підприємства. Крім того, в рамках визначення ринкової вартості підприємства-емітента аналізується система фінансових показників, яка характеризує результати його діяльності. Одним з ключових параметрів такого аналізу є показник вартості чистих активів підприємства-емітента, що припадають на одну акцію [3].

Ринкові очікування інвесторів, базуються на аналізі фінансово-економічної інформації про результати діяльності підприємства-емітента, підтримують високий рівень цін і на його акції як звичайні, так і привілейовані. Аналізуючи фінансово-економічні показники ефективності

діяльності підприємства-емітента, слід також враховувати значення показників економічної і фінансової рентабельності і оборотності. Високий рівень цих показників побічно свідчить про те, що не виплачуючи дивіденди по акціях, підприємство-емітент реінвестує прибуток у виробництво. Це призводить до збільшення вартості майна підприємства-емітента, в тому числі його чистих активів і відповідно вартості чистих активів, що припадають на одну акцію.

Така фінансова схема ефективна до тих пір, поки існує високий попит на продукцію підприємства. Це означає, що, формуючи свою конкурентну стратегію, корпоративне підприємство повинно приділяти значну увагу інноваційним розробкам, патентно-ліцензійній діяльності, реконструкції і технічному переозброєнню, сучасному оновленню товарного асортименту, тощо.

Визначення ринкової вартості іншого цінного паперу – облигації, здійснюється з використанням економіко-математичної моделі, аналогічної оцінки вартості акції [2]. Ця модель має наступний вигляд:

$$K_{P\text{ обл}}^0 = \sum_{t=0}^T \frac{K_N \times d_t}{(1 + E)^t} + \frac{K_N}{(1 + E)^T},$$

$K_{P\text{ обл}}^0$ – ринкова вартість облигації, приведена до початкового моменту часу $t = 0$;

t – крок розрахунку ($t = 1$ рік), $t = 0, 1, \dots, T$;

T – період часу, який залишився до погашення облигації;

K_N – номінальна вартість облигації;

d_t – ставка відсотка, що виплачується емітентом облигації на t -му кроці тимчасового інтервалу T ;

E – норма дисконту (ставка дисконтування).

Будучи довгостроковими фінансовими інструментами, акції та облигації можуть враховуватися підприємством, що здійснило фінансові інвестиції в ці активи, різним чином тобто ці активи можуть бути враховані в складі як довгострокових, так і короткострокових фінансових вкладень. Спосіб їх обліку залежить від цілей, які ставить підприємство корпоративного типу купуючи ці фінансові активи.

Розвиток глобальних економічних процесів зумовив активність виходу вітчизняних підприємств корпоративного типу не лише на фондові ринки України, а й на зарубіжні біржові площадки, розміщуючи на них свої пайові і боргові цінні папери. Тому однією з найважливіших складових фінансових інвестицій в цих умовах стають фінансові вкладення підприємства в

державні та корпоративні цінні папери. В інноваційній економіці ці вкладення виступають ключовим інструментом залучення підприємствами фінансових ресурсів на основі формування портфеля цінних паперів і отримання доходу в результаті ефективного управління цим портфелем.

Список літератури

1. Колупаєв Ю.Б., Залюбовська С.С., Мельничук І.О. Проблеми залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. С. 26-29.
2. Онищенко В. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні): підручник. К.: ЦНЛ, 2019. 600 с.
3. Сілова Я. В. Порівняльний аналіз підходів до визначення оціночної вартості акцій. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2019. № 8. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-8-5176>.

ЗМІСТ

стор.

Креативний менеджмент: гейміфікація як сучасний інструмент управління персоналом. - 3
Коваль Н.В., Руденко М.В.

Впровадження нетрадиційних методів навчання під час викладання дисципліни «Соціологія». -5
Хахула Л.П., Хахула Б.В.

Формування та реалізація антикорупційної політики у сфері публічної служби. -9
Арбузова Т.В., Панасюк В.І.

- Досвід формування інституцій місцевого економічного розвитку.-12
Панасюк В.І., Баліцька Н.І.
- Стратегічне планування в системі публічного управління.-15
Білик О.В., Поліщук С.П.
- Особливості організації освітнього процесу в закладі вищої освіти.-17
Панасюк В.І.
- Завдання державної інвестиційної політики в аграрній сфері. -19
Зоря О.П., Сергієнко В.І.
- Інформаційні технології у професійній освіті. -21
Ткаченко О.В., Савчук О.В.
- Інформаційні технології у професійній освіті. -23
Гутко Л.М., Сенчук М.М.
- Державне фінансове забезпечення соціально-економічних гарантій в галузі освіти. -26
Батажок С.Г., Мазур Т.Г.
- Інвестування економіки: соціально-економічні аспекти. -30
Рибак Н.О., Колесова В.В.
- Цифровізація сільського господарства в США. -32
Грецька Н.А.
- Системний підхід в операційному менеджменті організацій. -36
Вихор М.В.
- Проблеми оптимізації структури капіталу підприємства. -38
Однорог М.А.
- Особливості прояву народовладдя в управлінні сільської громади. -41
Іванова Л.С.
- Аналітична модель конкурентоспроможності аграрного закладу вищої освіти. -44
Василенко О.І.
- Banking operations financial monitoring as a guarantee for Ukrainian banking system stability. -47
Kugai K., Soroka M.
- Модельний ризик та помилки, що дають неточні результати. -50
Бондар О.С.
- Кризовий стан у співвідношенні комунікаційного процесу. -52
Биба В.А.
- Електронна комерція та бізнес в соціальних мережах. -54
Трофимчук М.І.
- Використання статистичного методу середніх величин в кваліметричних дослідженнях. -56
Задорожна Р.П.
- Особливості стратегічного менеджменту в сучасних умовах. -59
Гринчук Ю.С., Вихор М.В.

Особливості впровадження екологічних інновацій в агропромислових підприємствах. -61
Житник Т.П.

Племінне свинарство України: сучасний стан та напрями відродження. -64
Хахула Б.В.

Сучасні технології систем електронної комерції в логістиці - 66
Ткаченко О.В., Савчук О.В.

Оцінка ринкової вартості фінансових інвестицій підприємств корпоративного типу - 70
Артимонова І.В.